Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-hээ гарана | № 169 (16692) | 1984 оной июлиин 24, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

Малаа hайн тэжээлээр хангая!

[Х]ЭhЭЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР

...калец» колхозой ...он дотороо эгээл ...нитын малда бү...л бэлэдхэхэ хү...эхилhэн юм. Ха...э оролгын урда ...партийна орга...елени болон зве...тэжээл бэлэдхэл...хүдэлхэ политин... болон агитатор...алhан байна. ...ы дүн хамта 75 ...й юм. Тэдэнэйнь ...эжээл бэлэдхэл...на. Партбюрогой ...эндэ отделени ...й ...алгын звено бү...й дүн таба хо...аргагдадаг. Со...сөөндэ илагшад...гын Улаан түг ...нтайгаар барюу...йна. Ябаhан лэ ...харуулан ойл...элмэриин үнгэр... мэдэгдэнэ. Дай...даhанууд болон «сахилгаанууд» гаргагдана.

«Прибайкалец» колхозой хүтэлбэрилэгшэд байгша оной тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүн зоноо хүгшэн, залуугүй хабаадуулжа шадана. Июлиин 16-най дүнгөөр эндэ 358 гектар газарай ногоон сабшагдажа, 2140 центнер үбhэн hүрилэгдөөд, 528 центнер үбhэн прессээр ябталагдаад байна. Мүн 41 тонно ногооной гурил бэлдэгдэә.

Колхозой тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Турунтаевай хоёрдохи бригада түрүүлнэ. Тэрэниие Александр Михайлович Оленников хүтэлбэрилдэг. Эдэнэрэй мүрысэн ажаллахые харахада, ажахын байгша ондо бардам хүрэхэ тэжээлээр хангагдаха байhанда этигэмээр.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Прибайкалиин район.

ДЕПУТАДАЙ ЗВЕНОДО

Мүнөө Кабанскын районой алишье ажахыда үбhэ хуряалга түлэгтөө оронхой. Жэшээнь, Хандалиин совхозой механизаторнууд үнгэрөөд байhан үе соо 250-яад гектарай ногоо сабшажа унагаагаад байна. Тус ажахыда үбhэ хуряагшадай зургаан (хоёрынь оньhожоруулагдамал) звено байгуулагдаад, шэмэтэ тэжээл хуряалтаяа богони саг соо дүүргэхэ зорилго урдаа табина. Хэдэн хоногой туршада бороогүй, сэлмэг үдэрнүүд тогтожо, үбhэшэд сабшагдаад байhан газарайнгаа 100 гектарай үбhэ hүрилжэ абаба.

Ажахын үбhэ хуряагшадай звеное залуу коммунист СССР-эй Верховно Соведэй депутат Николай Иванович Калашников ударидана. Звеногой гэшүүд hүүлэй мэдээгээр зуун гектарай ногоо сабшаhан, тэдэнэйнгээ хахадыень тармажа, hүрилhэн байна. Звенонуудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ Калашниковай звено түрүүлжэ ябана. Мүн ажахын үнинэй механизатор, Октябриин Революциин орденто Лаврентий Заяханович Моксоновой хүтэлбэрилдэг звено эрхимлэгшэдhээ дутуугүй хүдэлжэ ябана.

Б. ГАЛЗУТОВ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР...

Хориин районой Хүлэй совхозой Бага Тарбагатай гэжэ газарта В. Е. Хайдуковай хүтэлбэрилдэг үбhэшэдэй оньhожоруулагдамал звено гаранхай. Эндэхи сабшалангай талмайнь 184 гектар болоно. Звенодо 15 хүн хүдэлнэ. Урда жэлнүүдтэй сасуулбал, үзэгдөөгүй үндэр ногоон урганхай. Хабарай үедэ коммунистнар, дүршэлтэй луговодууд С. А. Борисов, И. И. Колбин гэгшэд hайнаар уhалhан, үтэгжүүлhэн байха юм. Мүнөө тэдэнэр энэ звенодо хүдэлжэ, ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Бүхы сабшалангай хахадынь сабшагдажа, 9 хоногой туршада 1400 центнер шэмэ hайнтай үбhэн hүрилэгдэбэ. Үдэр бүхэндэ 100—125 центнер үбhэн hүрилэгдэжэ, звеногой ажалай бүтээсэ улам бүри hайжарна. Энэ хэрэгтэ партийна бүлэгэй хубита ехэ. Тэрэниие луговод Сергей Александрович Борисов хүтэлбэрилнэ.

Гектар бүхэнhөө 20 центнер үбhэн абтана. Звеногой үбhэшэд эмхидхэл hайнтай ажаллана. Трактористнар Александр Дунаев, Сергей Челондаев косилкаар сабшажа шалгарна. Гар хажуураар Василий Челондаев, Александр Краснопеев гэгшэд илгарна. Үбhэ hүрилэлгэдэ М. Е. Хайдуков, С. Бутузов, коммунист В. И. Краснопеев гэгшэд ехэ эдэбхи харуулна.

С. ХАМАГАНОВА.

ҮДЭР БҮХЭНДЭ ҮРГЭДЭНЭ

...районой Уланай ...эшэд хүдэлмэрээ ...үргэдхэжэ байн... ...жээл бэлэдхэхэ 19 ...агдаад, сабшалан...хай. Ингэжэ тус ...онууд сэлмэг үдэ... бүхэниие зүбөөр ...ын адууhа мал...эхэ тэжээл нөө... оролдоно. ...алагша хонишон ...ровнч Ринчино...ар хажууршадай звено түрүүшын үдэрhөө захалжа, хүдэлмэреэ эршэтэйгээр ябуулна. Тэрэнэй даадаг коллективтэ 6 хүн хүдэлдэг юм. Тиин байгша ондо отарынгаа хонидто 500 центнер үбhэ сабшажа абаха зорилготой. hүүлэй дүнгөөр тус звеногой гэшүүд 150 центнер hайн шанартай тэжээл нөөсэлбэ. Тэрэнэй үүсхэлые ажахын бусад хонишод энэ жэлдэ үргэнөөр дэмжэнэ.

Гомбо Дугаровичай хүтэлбэрилдэг звенодо хүсэд хүрэхэ техникэ үгтэнхэй. hүүлэй арбан үдэрэй дүнгөөр тус коллектив колхоз дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүшын hуури эзэлэә.

Манай корр.

ҮДЭР ХЭНӨӨ-НДЭР АСАДА

ХАРТААБХАШАД

...н үбэр талые ...бүрхөөhэн хар...ойл ногоон да...нэлэнхы үргэн ...э. Нилээд удаан ...ань гарабаоди. ...харахада, шу... нэгэшье бүр... сэбэр ногоон ...жэгтэй гоё...лзан байhан ...нууд шэнгеэр

Мухар-Шэбэрэй ...ммунизм» кол... механизатор... В. Т. Филип...эрилдэг томод...ногой хартааб...шэ. ...ан үдэр хар...ргасынгаа зу...охние хоёрдо...жэ, шоройень ...рэхээ байгаа культиватор...гаhан 4 трак...руудуудай хоо... сохин ерэбэ. ...аhан хартааб...нүүд гэм...гэхээр. Теэд ...намаан дай... Агрегадуудай ...лдэ зуруудуу...сэхэ боложо, ...р жэрбылдэн гэнэ. ...хынтнай урга...гараа ха юм. ...ор харууhа... мэдэхээр бай...н, звеное дааг... Тарасович омогорхонгёор полёо ойро зуура хаймадан хаража хэлэнэ.

— Яhала бараг лэ даа. Хабар эртэнhээ хойшо эндээ шадалаараал оролдожо хүдэлнэ гээшэбди. Хэhэн ажалнай ашаяа харюулха аабза гээд найдагшабди. Юун болохоб.

— Бүхыдэнь хэды гектарта хартаабха ургуулжа байнат?

— Энэ полимнай 250 гектар юм. Тэрүү тэрэ хадын саана, Сулхарада үшөө 100 гектарта хартаабха тарингданхай. Бидэ мүнөө жэлдэ хамтын подрядай гуримда орожо, таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэреэ өөhэдынгөө хүсөөр бүтээхэ, ургуулhан ургасынгаа зэргээр ажалай түлөөhэ абахаар хүдэлжэ байнабди,— гэнэ нүхэр Филиппов.

Звенодонь гол түлэб дүршэл шадабари сэхэтэй механизаторнууд ажалладаг. Жэшээнь, Виктор Клементьев, Дмитрий Екимов, Иван Сапожников гэгшэд энээнhээ урда жэлнүүдтэшье хэдэн багахан звенонуудта хүдэлжэ, хартаабха ургуулдаг байhан.

Нёдондо тэдэнэр түрүүшынхеэ хамтаржа, нэгэ томодхогдоhон звено болоод хүдэлжэ туршаа. Тиигэжэ 350 гектар дээрэhээ бүхыдэнь 35,1 мянган центнер хартаабха абаа гэхэ гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 100,3 центнер ургаса хуряагаа юм. Энээнэйнь ашаар колхоз 16,3 мянган центнер хартаабха гүрэндэ худалдаад, гурбан түсэб дүүргээ. Нилээд ехэ хартаабха адууhа малда эдюулжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ аргатай болоо.

— Звенотоо томодхожо, ажалаа hайжаруулха түрүүшын алхам хээд байхадаа, өөhэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, түрүүшүүлэй жэшээгээр хамтын подрядай ёhоор хүдэлхэ гэжэ шиидээбди. Энэмнай ажалай болон экономическа үрэ дүнгүүдые бүри нарижуулха, hайжаруулха хоёрдохи алхам болоно гээшэ;— гэжэ звеное даагша хэлээд, саашань ингэжэ үргэлжэлүүлнэ. —Юуб гэхэдэ, нёдондо хартаабхын үшөөшье ехэ ургаса абажа, сэбэр ашаг олзо бүри горитой оруулха аргатай байгаабди. Теэд хуряалгын хүдэлмэриин хайнгалтагүй муугаар эмхидхэгдэhэнhээ боложо, горитой ургаса гээлтэ хоролтодо оруулагдаа. Үлүү хүсэн ехэ хэрэглэгдээ. Тиигэжэ абтаhан хартаабхын центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 7 түхэриг 27 мүнгэтэ болоо гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhанhаа багахал хямда гараа. Энэ жэлдэ тэрэниие үшөөл hайса хямдаруулха, бүхы хартаабхаяа эрхим шанартайгаар, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахые оролдохобди. Гадна ехэнхи хүдэлмэреэ өөhэдынгөө хүсөөр бүтээхэ, аргатайл hаань үлүү гаргаша хэхэгүйн түлөө тэмсэнэбди.

Эндэхи механизаторнууд үбэлдөө таряалан дээрээ саhа тогтоогоод, хабар эртүүр hайрам хаажа, уhалагдадаггүй добо газарайнгаа хүрьhэ яhала шииттүүлжэ шадаа hэн. Хабар май hарада таряалангай гектар бүридэ 5 центнер холимол минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад, газараа hайнаар хахалhан юм. Удаань майн 20—25-да үрэhөөз тариhан байна. Буртаг ногооной үндэhэ таhалжа, хүрьhэнэй дээгүүрхиие зөөлэрүүлхын түлэ ургасын гаргаагүйдэ полнёо нэгэ дахин борнойлоо. hүүлдэнь хартаабхын эшэнүүдэй бултайhан хойно зурууд хоорондын түрүүшын элдүүрилгэ хээд, hаяхан хоёрдохёо элдүүрилжэ, шоройень обоолжо дүүргэбэ.

— Ургасын буртаг үбhэндэ дарагдаhан, хүрьhэнэйнь хатуу болоhон, нягтарhан байгаа hаань, гурбадахяашье элдүүрилхэ hэмди. Теэд хура бороогой ехэ ороогүй, хуурай уларилтай үедэ хүрьhэ үлүүсэ урбуулхада шииг нойтоннинь хатаха байна. Тиимэhээ нигээд лэ ургаса харууhалха хүдэлмэреэ түгэсхэжэ, бүхы звеногоороо үбhэ хуряалгада хабаадалсахаяа гарахамнай,— гэжэ В. Т. Филиппов хөөрэнэ.

— Шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоод байхадатнай, урдынхиhаа юугээрээ илгаатай гэжэ hананат?— гэжэ асуубаб.

— Даб дээрэ тиимэ тобойсо харагдама илгаашье үгы. Гэбэшье бүхы юумынгээ түлөө сэхэ харюусалгатай бодото эзэд болоод байхадаа, хүнүүд хэзээдэшье хүдэлмэридөө нэгэл ондоохоноор хандана. Энээнhээ уламжалан таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэри hураггүй шанартайгаар бүтээгдэдэг болоо гэхээр. Гадна ажалаа ямараар хэнэбибди, тэрээнhээ ургасамнай, абаха түлөөhэмнай сэхэ дулдыдаха гэжэ тодоор мэдэжэ, сэдьхэлдээ ходо хадуужа ябана ха юмбибди даа, — гэжэ звеное даагша харюусана.

Байгша ондо эндэхи хартаабхашад таряалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 103 центнерhээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэhэн социалис уялга абанхай. Тэрэнэйнь ашаар колхоз энэ продукци гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ, нилээд ехэ хартаабха бусад ургамалнуудтай холижо силос дараха байна. Хэрбээ нёдондо хартаабха ургуулалга hаа 90 мянган түхэриг сэбэр ашаг олзо оруулhан hаа, мүнөө жэлдэ тэрэнээ 100 мянган түхэригтэ хүргэхэ зорилготой.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Звеногой гэшүүд (зүүн гарhаа) И. А. Сапожников, Д. Г. Ефимов, звеное даагша В. Т. Филиппов, В. П. Клементьев.

Авторай фото.

ТАСС ШЭНЭ hОНИН

ПНР-эй СЕЙМЭЙ БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. Июлиин 21. (ТАСС). Польшые hэргээн хүгжөөлгын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ПНР-эй Сеймэй баярай заседани мүнөөдэр эндэ боложо үнгэрбэ. Тэрээндэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский болон ороной бусад хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов түрүүтэй совет партийно-правительственна делегаци, аха дүү социалис оронуудай делегацинууд хабаадалсаба.

Заседани дээрэ **В. Ярузельский** элидхэл хэhэн байна.

40 жэлэй саана Польшые сүлөөлэлгын үе саг оршоо бэлэй гээд тэрэ мэдүүлбэ. Этигэл найдалай ба арга боломжонуудай сагые Национальна сүлөөрэлгын Польшын комитедэй Манифест соносоhон байха юм. Польшо байха ёhотой гү гэhэн асуудал мүнөө зүбшэгдэнэгүй. «Саг зуурын гүрэн» үгы болонхой, «дүлэтэ хилэнүүд» үгы болонхой. Энэмнай манай амжалтын хэмжүүр, манай гайхамшагта түйлалта мүн болоно.

Манай арад хэзээдэшье бэеэ тушаагаагүй юм. Тэрэ өөрынгөө патриотическа хүсэл эрмэлзэлые, хатуужалгые ба ажаhуухы арга шадалые элирхэйлжэ шадаа. Хюдалга дайгаар hуларhан, дээрмэдэгдэhэн, hандарал хохидолдо ороhон орон айхабтар ехэ хүсэл оролдолгоёо эхилhэн юм. Совет газар дээрэ бии болоhон арадай Польско Сэрэгүүд эгээл богони замаар Эхэ орондоо бусажа, хүндэ хүшэр тулалдаануудтай Берлин болон Эльбэ хүрэhэн байха юм. Энэ илалта дотор бүхы арадай гашуудалта дүй дүршэл, хэдэн миллион мэдээжэ болон мэдэгдээгүй солдадуудай, партизануудай, эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшад болон сэрэгшэдэй жэшээлэшэгүй баатаршалга оронхой. Бидэ тэдээнэй хүндэлэлые хэтэдээ ёhолдог, тэдээн тухай хэтэдээ hанажа ябадаг байхабди.

Совет Армиин 600 мянган сэрэгшэд Польшын газар дээрэ баатарай үхэлөөр унаа. Энэмнай гитлеровецүүдэй эзэмдэhэн ямаршье бусад гүрэниие сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлдэ унагшадhаа олон болоно. Манай 40 жэлэй түйлалтанууд эрсэшэгүй ехэ байха юм. Арадай засагhаа бэшэ ямаршье бусад политическэ, ниитын, ажахын байгуулалта энэ айхабтар ехэ hандарал хохидолые түргэнөөр, ашаг үрэтэйгөөр усадхажа шадахагүй байгаа. Энээнhээ гадна, бүхы арадай хүсэл оролдолгоор, нэгэ үеын ажебайдалай туршада, Польшо промышленна талаараа хүгжэнги гүрэн болоо гэжэ омогорхохо бидэ мүнөө дүүрэн эрхэтэй гээшэбди.

Манай гадаадын ба бэеэ хамгаалха политикын үндэhэ hуури гэхэдэ, Советскэ Союзтай эбдэршэгүй бата холбоон, аха дүүгэй хани барисаан мүн болоно. Тэрэнэй удха шанарые түүхэ болон мүнөөнэй үе саг манай арадта батадхажа үгөө.

Социалис оронуудай нэгэдэл хадаа манай ниитын түүхэтэ түйлалта мүн болоно. Манай түүхэдэ анха түрүүшынхеэ бидэ бата бэхи политическэ ба сэрэгэй хуягтай болонхойбди. Манай хилэнүүдэй харуулда Польско Сэрэгүүдэй, Совет Армиин болон Варшавска Договорой нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй гайхамшагта хүсэн хэлбэришэгүй байдаг гээшэ. Энэмнай дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые шэнээр хубилгаха гэhэн балмад hэдэлгэнүүдhээ аша үрэтэй хамгаалга мүн болоно.

Үни урданай ээрхэг хүсэнүүд элдэб теори гаргадаг, Польшо тухай бүтэмжэгүй хооhон түсэбүүдые табидаг зандаа. Бүхы шэнэ элдэб hэдэлгэнүүд дэмы хооhон haладаг байна бшуу. Имагтал нэгэ үзэл бодол—өөрынгөө мүнөөнэй, түүхын үнэн зүб хилэнүүд соо байhан арадай Польшо үлэдэг, илан мандадаг байхал юм. Энэмнай, гитлеровскэ фашизмые илалтын гол удхын хубилашагүй байhандал адли, Европын мүнөөнэй байдалай хубилашагүй байhан ушарые элирхэйлжэ үгэнэ. Энэ асуудалаар хэзээдэшье хубилашагүй, эндэ hаяхан үшөө дахин эли тодоор батадхагдаhан Советскэ Союзай хараа бодол хадаа Польшын амин шухала аша туhада гүйсэд дүүрэнэр харюусана.

Манай түби дээрэ эб найрамдал хангаха эрхэ байдал гэхэдэ, Ялтын болон Потсдамай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ мүн болоно. Тэдэмнай 70-дахи онуудай уласхоорондын хэлсээнүүд дотор батадхагдаhан, Европодо аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөнэй Түгэсхэлэй актаар батадхагдаhан байна бшуу. Энээнтэй хамта тэрэмнай Польшын аюулгүй байдалай эрхэ нүхэсэл мүн болоно. Харин эдэ гол ёhонуудта эсэргүү ябуулганууды мүнөөдэр хэдэг хүнүүд дайнай аюултай наадана, манай ороной дайсадай зэргэдэ өөhэдыгөө табина ха юм.

Европодо эб найрамдал хангаха гол шухала эрхэ нүхэсэлэй нэгэн гэхэдэ, худал хуурмаг «нэгэдэлгэ» гэhэн шалтаг бараад, агуу Германиин экспансионизмын hэргэн бодолгые сараха ябадал болоно. Энэмнай Германиин империализмын эхилhэн дайнhаа сэхэ гү, али холуур хохидоhон бүхы арадуудай ниитын уялга болоно гээшэ. Илагшадай нэгэдэлэй баталан абаhан, сэрэгэй талаар хязгаарлагдаhан жэлhээ жэлдэ ФРГ холо боложо байна гэжэ бодото баримтанууд харуулна. Сэрэгэй талаар өөhэдынгөө уялгануудые тэдэ үнгэрхэдөө хязгаарлуулдаг байна бшуу. Тэрэ тоодо стратегическэ бомбардировщигуудые, мүн тэрэшэлэн дундуур ба холын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые гаргаха ба байлгаха эрхэ өөhэдөө тэдэ олгонхой.

ФРГ хадаа өөрынгөө газар дайдые американ ракетноядерна буу зэбсэгүүдые байлгаха, манай түби дээрэ эгээл ехэ газар болгонхой, Холбоото Штадуудай империалис политикые бэелүүлхэ бүлэгтэ өөрыгөө гүйсэд орууланхай юм. Мүнөө энэмнай эгээл ехэ аюулай гол шалтагаан болоно.

Американ империализм мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи түрүү хубилалтануудые зогсоохо зэлжээтэ hэдэлгээ гаргана, шахардуу байдал hуларуулха ябадалые үгы хэхэ гэжэ оролдоно. Мүнөөнэйнь захиргаан хөөрэлдөөнүүдые болюулха, экономическа болон эдеэ хоолой талаар айлган заналта, хориито, мүн худал хуурмаг идхэлгын хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Холбоото Штадуудай Вашингтон эльгээгдэдэг, тиихэдэ гансашье Варшаваhаа бэшэ, НАТО болон бэшэгүүдтэ үнгэрхэдөө, харюу үгэжэ шадахаяа болинхой.

Манай ороной ажалшадай патриотизмын болон эми шуhаяа гамнаагүйн ашаар лэ нэн түрүүн бидэ экономическа талаар занан хашаха ябадалhаа гарабабди. Тиигэбэшье Советскэ Союзай аха дүүгэй туhаламжагүй, манай социалис союзнигуудай hайн hайхан дэмжэлтэгүйгөөр энэ хэшалтаhаа Польшын гансаараа гарахань бэрхэтэй байгаа.

Ажахы эрхилэлгын дотоодын ба гадаадын эрхэ нүхэсэлнүүд хубилжа байнхай. Тиимэhээ тэрээндэ ажалай уласхоорондын хубаарилгада хабаадалгын хэмжээн болон түхэл маягуудые тааралдуулха хэрэгтэй. Бүхы социалис хани нэгэдэлэй хүсэл оролдолгонуудые нэгэдүүлгэдэ Москвада hаяхан боложо үнгэрhэн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдын тушаалтадай экономическа зүблөөн зорюулагдаhан байна. Советскэ Союзтай удаан болзорой, олон талын харилсаа холбооондо бидэ онсо удха шанар олгодог гээшэбди. Тэрэнэй хүсэн түгэс үндэhэ hуури гэхэдэ, 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР болон ПНР-эй хоорондохи экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбоое хүгжөөлгын удаан болзорой программа hаяхан баталан абалга мүн болоно,— гэжэ В. Ярузельский онсолон тэмдэглэбэ.

Аха дүү социалис оронуудай делегацинуудай умэнэhөө **Н. А. Тихонов** үгэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын зүгhөө тэрэ үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые болон ороной социалис хүгжэлтэдэ амжалтануудые, поляк арадта hайн hайхан ба зол жаргалта байдалай хүсэлэнгүүдые тэрэ хүргэбэ.

Польшые hэргээн хүгжөөлгэ хадаа нацис Германиие hөмнэ бута сохиhоной ашаар, гитлеровскэ булимтарагшадhаа оронинень Совет Армиин, Польско Сэрэгүүдэй солдадуудай, эсэргүүсэлтын тэмсэлшэдэй сүлөөлhэнэй ашаар түйлагдаха аргатай болоhон байна. Мүн лэ тэрэ хэдэн миллион поляггуудай шэн зоригто ажалай ашаар түйлагдаха аргатай болоhон байха юм. Тэрэмнай поляк арадай түүхын хуби заяанда болоhон үндэhэн эрьелтэтэй, Польшын газар дээрэ революционно хубилалтануудые эмхидхэлшэ ба зоригжуулагша — ПОРП-ын эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгатай таhаршагүй холбоотой юм.

Польшо индустриальна талаараа хүгжэнги социалис гүрэн болонхой. Тэрэ бодото ханинартай ба найдамтай союзнигуудтай болоо, Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй эдэбхитэй хабаадагша, мүнөө байгаа үнэн зүб хилэнүүд соогоо тэрэнэй аюулгүй байдал ба газар уhанайнь бүрин бүтэн байлгые лаб хангадаг, бэеэ хамгаалха Варшавска Договорой бата бэхи хубинь болонхой. Эдэ хилэнүүд хажуудань хүрэшэгүй. Тэдэниие шэнээр хаража үзэхэ гэhэн, үхөө хяhаа нэхэгшэдэй хүсэлэнгүүд хэзээдэшье бүтэхэгүй. Социалис Польшын дүүн уласхоорондын оршом соо бата найдамтайгаар, даамгай хүсэтэйгөөр сонордогой болонхой.

Арадай Польшын 40 жэл соо гаталhан зам хүнгэн бэшэ, орёо бэрхэшээлтэй байгаа гэжэ бидэ бултадаа мэдэнэ ха юмбибди. Империалистнууд танай орон дотор социализмын үндэhэ hуурие hандааха, социалис хүгжэлтэдэ hаад ушаруулха, тэрэниие хуушан байдалдань оруулха гэжэ нэгэнтэ бэшэ hэдэhэн байха.

Энээнэй тула ангиин дайсан ямаршье ябуулгануудые хэхэ байгаа гэжэ hүүлэй жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд эли тодоор харуулаа. Тэрэ экономическа хоригтонуудые үргэнөөр хэрэглэнэ, өөрынгөө хэмжээгээрээ үзэгдөөгүй үзэл сурталай hүйдхэлтэ ябуулгануудые эрхилнэ, социализмые али болохоор муудхааха гэжэ оролдоно. Социалис байгуулалтын үндэhэ hуури hандаргаха, Польшые тэрэнэй үнэн сэхэ ханинар болон союзнигуудhаа hалгааха гэжэ hэдэнэ бшуу. Тиигэбэшье худал хуурмаг үгэнүүдые дайсадай тараабашье, имагтал социалис гол ёhонуудые удаа дараалан бэелүүлгэтэй, аха дүү оронуудтай хани барисаагаа болон харилсаа холбоогоо хүгжөөлгэтэй арадай Польшын түйлалтанууд нягта холбоотой байhанiинь арсашагүй баримта болоно ха юм. Фашизмтай хатуу шанга тулалдаанай үедэ мүндэлhэн манай аха нүхэсэл хадаа Советскэ Союз болон арадай Польшын хоорондохи Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туhалалсалгын договорой бата бэхи үндэhэ hуури боложо үгөө. Марксизм-ленинизмын, социалис интернационализмын гол ёhонууд дээрэ, ажабайдалай аша туhан ба политическэ үг зорилгонуудай нэгэн ниитэ байhан дээрэ, али алинайнгаа бөөдаанхай байдалые хүндэлэлгэ дээрэ үндэhэлдэг харилсаанууд эдэ шалгалтануудые дабажа, мүнөөдэршье амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай.

Энэ харилсаа холбооной шиидхэхы арга нүхэсэл гэхэдэ, КПСС болон ПОРП-ын хамтын нягта ажал ябуулга мүн болоно. Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронуудтал адли, мүнөөнэй хэрэгжүүлшэлэнүүдые дабажа гарахадань аха дүү Польшодо бата дэмжэлтэ ба олон талын туhаламжа үзүүлхэ ябадалые өөрынгөө интернациональна уялга гэжэ тоолодог байна.

hаядаа арадай засагай 40 жэлэй ойнуудые манай харилсаа холбооной бусадшье гүрэнүүд тэмдэглэхэ юм. Харин эрхэ жэлэй май hарада манай ниитын hайндэр — фашизмые бута сохижо, агуухэ Илалта түйлаhанай 40 жэлэй ойе бидэ баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ байнабди. Энэ Илалта дэлхэйн хүгжэлтын бүхы ябасада гүн гүнзэгы нүлөө үзүүлhэн байна ха юм.

Социализмын аюулгүй байдалые сахиха хэрэгтэ Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй холбоон бата найдамтайгаар алба хэнэ. Эрхэ жэлдэ тэрэнэй 30 жэлэй ой тэмдэглэгдэхэ юм. Энэ үйлэ хэрэг хадаа манай хани холбооной нэгдэл ба нягта жэгаасалые саашадань бэхижүүлгын hүлдэ тэмдэг доро үнгэрхэ байха гэжэ бидэ баатар этигэнэбди.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда СЭВ-эй үүргэ ба удха шанар хэлбэришэгүйгөөр ургана. Энээниие hаяхан Москвада болоhон үнгэрhэн СЭВ-эй гэшүүноронуудай дээдын тушаалтанай Экономическа зүблөөн эли тодоор харуулжа үгөө. Тэрэ манай харилсаа холбоондо, дэлхэй дээрэ социализмын байдалые бэхижүүлгэдэ ёhотой түүхэтэ ехэ удха шанартай байха юм.

Аха дүү гүрэнүүдэй олон талын харилсаануудай амин шухала хэрэгтэй, ашаг үрэтэй байhые энэ зүблөөн батадхаба. Нэгэн hаналтайгаар дэмжэгдэhэн программна документнүүд дотор СЭВ-эй оронуудай экономико болон харилсаа холбоое хүгжөөлгын стратегиин мүнөөнэй зуун жэлэй эсэс хүрэтэрхи гол шэглэлнүүд тодорхойлогдоhон байна. Зүблөөн дээрэ найруулан баталагдаhан удаан болзорой стратеги хадаа орон бүхэнэй үндэhэн аша туhануудые харилсаа холбооной ниитын үг зорилгонуудтай таhаршагүйгөөр тааралдуулан нэгэдүүлнэ ха юм.

Дэлхэй дээрэхи байдал нилээд ехээр хурсадаа, сэрэгэй аюул улам ургаа,— гэжэ Н. А. Тихонов үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.— Энэмнай ээрхэг түримхэй империалис хүсэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай политикын сэхэ үрэ дүн мүн болоно ха юм. Дэлхэйе бүхыдэнь эзэмдэхэ гэhэн өөhэдынгөө хүсэлэнгүүдые бэелүүлхэдэнь социализм гол шухала haалтань болоно гэжэ тэдэ тоолоно бшуу.

Тэдэ социализмда эсэргүү шэнэ «хэрээhэтэ доботолго» соносхоод, дэлхэйн хүгжэлтые hөөргэнь эрьюулхэ гэhэн бүтэшэгүй зорилгонуудаа табинхай. Мүнөө байгаа сэрэгэй тэнсүүриие эбдэхэ гэжэ Вашингтон оролдоно. Тэрэ хэдэн олон миллиард мүнгэнэй сэнтэй сэрэгэй программануудые нэгэ нэгээр баталан абана.

Империалис стратегүүдтэ үшөөшье ондоо бодомжонууд бии юм. Социализмын оронуудые үнэ сэнтэй буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгэдэ баадхаха hэдэлгэhээ гадна, тэдэнэй хүгжэлтын эршые аалидхаха, өөhэдынгөө арадуудай аша туhада зохёон байгуулхы зорилгонуудые шиидхэлгэдэ материальна болон оюун бодолой нөөсэнүүдые хэрэглэхэдэнь hаад ушаруулха гэhэн хүсэлнүүдээ тэдэ нюудаггүй байна. Империалис ээрхэг түримхэйшүүл дайнай hүүлэрхи Европын байгуулалтые эмдэхэ hэдэлгэ гаргана. НАТО-гай зарим ниислэл хотонуудта үхөө хяhаа нэхэгшэд толгойгоо үргэнэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ тогтоhон бодото байдалые hэжэглэхэ ябадал гаргагшад нюусагүйгөөр дэмжэгдэдэг байна.

Тиигэбэшье хүсэрхэлгын политикые баримталагшад, үхөө нэхэхэ ябадал шэнээр гаргагшад энэ ябуулгануудта эгээл хатуу ба шиидхэхы сохилго үгтэдэг байгаа, үгтэхэшье юм гэжэ мэдэрхээр болоо ха юм. Холбоото социалис оронуудhаа сэрэгэй талаар булюу байдалтай болохо, иимэ ехэ үнэтэйгөөр олдоhон байдалые хубилгаха арга хэндэшье үгтэхэгүй!

Энээнтэй хамта бидэ эли тодоор хододоо ингэжэ мэдүүлдэг байгаабди, мэдүүлнэбди буу зэбсэгэй талаар мүрысөөн — манай политика бэшэ. Манай хубилашагүй үг зорилго гэхэдэ, ядерна дайе зайсуулха, эб найрамдал аршалан хамгаалха ба бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаануудые харилсаа холбооной ба шахардуу байдал hуларуулгын урасхал руу тэхэрюулхэ ябадал болоно.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хорооhо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ Советскэ Союз бэлэн гэжэ СССР-эй правительствын толгойлогшо онсолон тэмдэглэбэ. Женевскэ хөөрэлдөөнүүдые таhалдуулгада хүргэhэн элдэб haалтануудаа США болон НАТО-гай үгы хээд байгаа hаань, бидэ хэзээдэшье эхилхэ аргатайбди гэжэ нэгэнтэ бэшэ мэдүүлэгдээ бэлэй. Европодо, аха дүү холбоото гүрэнүүдэй хилэ шадар тодхогдоhон американ ядерна ракетэнүүдэй аман доро иимэ хөөрэлдөөнүүдые Советскэ Союз хэхэ байха гэжэ этигэдэг хүнүүд тон гүнзэгы алдуу хэнэ бшуу.

Мүнөө эгээл дары түргэн шиидхэлгэдэ гол асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, замбуулинда буу зэбсэг урдилдэн гаргалгые үргэдхэлгэ хорихо ябадал болоно. Тэрэниие шиидхэлгэ хадаа бүхы арадуудта адли тэгшэ аша туhатай. Энэ асуудалаар хөөрэлдөө эхилхэ гэжэ Холбооото Штадуудай правительствада Советскэ Союзай оруулhан дурадхал тодорхой шэнжэ зорилготой байха юм.

Европо түбиие химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдhээ сүлөөлхэ гэhэн Баршавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй хандалга хадаа бүтэмжэтэй харюу үнинэй хүлеэнхэй гээшэ. Харин энэ дурадхал хадаа бүхы оронуудай— социалисшье, капиталисшье гүрэнүүдэй аша туhада харюусангагүй аал? Москвада болоhон зүблөөнэй баталhан «Эб найрамдал сахин хамгаалга ба уласхоорондын экономическа харилсаа холбоон» гэhэн декларации хадаа дэлхэй дээрэ политическэ ба экономическа харилсаануудай hайжаруулха гол асуудалнуудта Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй оронуудай бүтэмжэтэйгээр хандадаг байhые элирхэйлнэ, эб найрамдалай ба харилсаа холбооной эрхэ байдалда бүхы гүрэнүүдэй тогтууритайгаар хүгжэхэ ябадалые түйлаха гэжэ манай оронуудай ниитэрээ хүсэдэг байhые онсолон тэмдэглэнэ, —гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ Н. А. Тихонов хэлээ.

* * *

Сеймэй баярай суглаан хадаа Польшын коммунистнуудай, поляк арадай орон доторхи социализмын түйлалтануудые хамгаалха, бэхижүүлхэ ба арьбадхахаар эрид шиидэнхэй байhые, СССР-тэй, аха дүү социалис бусад оронуудтай аха дүүгэй холбоогоо, хани барисаагаа болон харилсаа холбоогоо Польшын саашадаашье хүгжөөхэ байhые эли тодоор харуулаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮҮРГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаа КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүтэлбэрилхы кадрнуудые хүмүүжүүлгые болон баарилан табилгые саашадань һайжаруулха, тэдэнэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлгэдэ горитой хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Манай партиин энэ асуудалда анхаралаа һуладхадаггүй, ходо хинан шалгажа, хүтэлбэрилхэ эрилтэ дээшэлүүлнэ. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумүүд дээрэ заагдаһан байна.

«...Кадрнууд — партиин ба гүрэнэй үнэхөөрөө алтан жаса болодог,—гэжэ нүхэр К. У. Черненко тэмдэглэнэ.—Тиин тэрээндэ шэнэ хүсэнүүдые нэмээхэ хэрэгтэй... Кадрнуудтай тодорхой, бодомжотой гурмаар хүдэлмэри ябуулха шухала. Эндэ кадрнуудые түргөөр һэлгэхэ гү, али тэдэнэрэй ургалта һаад хэжэ болохогүй...»

Уһар нимжээ һаяхан болоһон КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй ээлжээтэ пленум дээрэ кадрнуудтай, нэн түрүүн хүтэлбэрилхы тушаалтадтай ябуулагдажа байгаа хүдэлмэри тухай асуудал табигдаһаниинь ойлгосотой һэн. Партиин горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов «КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын заабариин ёһоор городой партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэхэдээ, ажахые хүтэлбэрилхэ онол арганuудые саашадань нарижуулан һайжаруулха хэрэгэй эрид шангаар табигдаад байһанда онсолон тогтоһон байна. Эгээл мүнөө үедэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй шиидхэхы хаһадаа ороод байхада, хүн бүхэнэй даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаха гээшэ шухала удха шанартай. Эндэ илангаяа хүтэлбэрилхы тушаалтанай үүргэ ба уялга утаа ехэ, тон орёо ба хүндэтэй. Юуб гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшын ажал ябуултаһаа сэбэр сэхэ абари заһхаа, тэрэнэй хүмүүжүүлгэ болон ударидалгаһаа ажал хэрэгүүдэй бэелүүлгэ, үрэ дүнгүүд ехэнхи ушарта дулдыдадаг байха юм.

Эдэ бүхы шухала эрилтэнүүдые КПСС-эй горком, райкомуудай саг үргэлжын хиналта, шалгалта доро байдаг болонхой. Партиин горкомой бюрогой заседани дээрэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри болон хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлгэтэй хабаатай 26 асуудал харагдаһан байна. Энээнтэй хамта гурим журам шангадхаха ба ажалай эмхидхэл һайжаруулха талаар шанга хөөрэлдөөнүүд болодог. Жэшээнь, КПСС-эй горкомой Пленум дээрэ «Ажалай болон үйлэдбэриин журамые саашадань бэхижүүлхын түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ талаар городой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, ажалша коллективүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай», «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй үндэһөөр журам ба гурим сахилгые шангадхаха хэрэгтэ коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ талаар городой партийна организацинуудай хүдэлмэри тухай», гэжэ мэтэ асуудалнууд табигдаа юм.

Саашань элидхэлэй тобшо тодорхой тоо, баримтануудые дурдажа байгаад, городской парторганизацийн эрхилжэ байгаа хүдэлмэриин бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр шэнжэлэн харуулба. Мүнөө үедэ городской партийна организаци 19700 гэшүүдтэй, тэдэнэй 76 процентнь дээдэ эрдэмтэйнүүд. Партиин горкомой номенклатурада абтаһан 260 тушаалтадай 93,5 процентнь дээдэ эрдэмтэйнүүд.

Удаань элидхэлшэ хүтэлбэрилхы кадрнуудтай һуралсал болоһон хубилалтануудые дурдаад, партийна һуралсал тухай анхаржа, энэ хэрэгэй тон шухала байһаниие үшөө дахин тэмдэглэбэ. Хүтэлбэрилхы тушаалтаниие һурган хүмүүжүүлхэ, марксистско-ленинскэ һуралсалда эдэбхитэй хабаадуулха талаар тус шэглэлээр болообди. Үнгэрһэн жэл 300 гаран хүн пропагандистнаар, 450 хүн партийно-ажахын эдэбхитэдэй городской ба районой партийна һургуулинуудта һураа. Марксизм-ленинизмын университедүүдтэ 230 хүтэлбэрилэгшэд эрдэм мэдэсэе дээшэлүүлбэ.

Гэбэшье политическэ гэгээрэлэй ажал ябуулгада бүтүү дутагдалнууд бии гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Һуралсалай шанар зарим тэмэ муу зандаа, олон ушарта хэшээлнүүд ажалша коллективай урдахи зорилгонуудтай холбоогүйгөөр үнгэрнэ.

Мүн элидхэл соо кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриин дутагдалнууд бодото жэшээ дээрэһээ харуулагдажа, алдуу эндүүнүүд дурдагдаба. Гүрэнэй хуули, гурим журам хазагайруулһанайнгаа түлөө городской парторганизацийн 73 коммунист-хүтэлбэрилэгшэд партийна хатуу шанга зэмэ амасаба. Гансахан 6 һарын туршада 15 хүн партиһаа гаргагдаа, 17 хүтэлбэрилэгшэдтэ партийна зэмэ тохогдоо.

Тэрэшэлэн арадай хиналтын комитедүүдэй, комсомолой эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулганууд шэнжэлэгдэжэ, саашанхи зорилгонуудынь тодорхойлогдоо.

— Хэды олон хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэдэбэшье, анхарагдаагүй, гүйсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон, — гэжэ элидхэлшэ мэдэрбэ.— Гээгдэлдэ ороһон предприятинуудай үшөө нэгэ шалтагааниинь гэхэдэ, аша үрэ ехэтэйгээр ажалайнгаа сагые хэрэглэхэгүй, ямаршье шалтагаангүйгөөр хүдэлмэриһөө һамшаха ябадалнууд болоно. Хиналта, шалгалта, ажалай эмхидхэл ба журам шангадхаха шухала. Энээн тушаа соёл сурталай, хүмүүжүүлгын ба ойлгуулламжын хүдэлмэри сүм шэглүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ тэрэ тобшолбо.

Энэнь тон зүб эрилтэ болоно. Үнэхөөрөө, партийна ба гүрэнэй журам, ажалай эмхидхэл һайжаруулха тушаа хөөрэлдөөнүүдэй оло дахин элдэб хэмжээндэ болодогшье һаа, эрид хубилалта үшөө туйлагдаагүй гээд мэдэрхэ ушартайбди. Тиимэл хадань энээн тушаа хэдэн хүн дурдаһан байна.

Элидхэлшэ, элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд, жэшээнь, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова, авиационно заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Г. А. Вязинский, Улаан-Удэ станциин узелай парткомой секретарь А. П. Долбак гэгшэд дээрэ дурсагдаһан асуудалнууд тогтоходоо, партийна организацинуудай, хүтэлбэрилхы тушаалтадай ябуулжа байдаг хүдэлмэриин олон янзын онол арга, шэнжэ шанар тухай хэлэбэд. Тэдэнэй хөөрэлдөөнэй тобшолходо, холын хараатайгаар түсэблэгдэһэн энэ хэрэг нара, жэл бүри эрхилэгдэжэ байна.

— Хүтэлбэрилхы тушаалтаниие, барилгын мэргэжэлтэдые олохо ба һургаха, дэбжүүлхэ хэрэг манай ажалда сэхэ хабаатай, — гэжэ «Жилгражданстрой» трестын партийна комитедэй секретарь П. В. Новодоцкий мэдүүлбэ. —Ушарынь юуб гэхэдэ, барилгашад дуталдана, харин тиихэдэ мастернууд ба бригадирнуудые олохонь бүришье бэрхэтэй. Жэнхэнэй хүдэлмэришэдэй дундаһаа эдэ тушаалнуудта дэбжүүлхэ хэсүү байдаг. Энэ үшөөшье хараалангүй абажа, тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гурим байгуулаабди...

Ажалша коллективүүдэй эрхэнүүд болон арга боломжонуудые гүйсэд дүүргэлгээр хэрэглэгдээгүй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ асуудалаар баян, үнэмшэмэ зохидоор шэглэл заводой шэд отолгоо Б. Р. Хандинова, гэр барилгын комбинадай хабсаргагшадай бригадир В. Г. Мальшевский гэгшэд үгэ хэлэбэд. Тиихэдэ тэдэнэр өөһэдынгөө бригаданудай ажалай дүршэл тухай гол түлэб хөөрөө.

Тус пленум дээрэ табигдаһан элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник В. В. Саржан, «Электромашина» заводой партийна комитедэй секретарь В. М. Кузьменко болон бусад коллектив соогоо ябуулагдажа байһан ниитэ-политическэ, эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын ажал ябуулганууд тухайгаа мэдээсэбэ. Городой прокурор В. Ф. Сахаровский хүмүүжүүлгын, соёл сурталай хүдэлмэридэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үүргые улам дээшэлүүлхэ ёһотойбди гэжэ шүүмжэлэл дэлгэрүүлээ.

Ингэжэ хуряангыгаар тобшолходо, энэ пленум тон шухала асуудал али бүхы талаһаань шэнжэлжэ, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба. Тиимэһээ КПСС-эй горком, райкомууд, мүн партийна комитедүүд болон эхин партийна организацинууд тус шиидхэбэриин дүүргэлтын хойноһоо шанга хиналта табижа, кадрнуудтай эрхилдэг хүдэлмэреэ бүри һайжаруулха болоно. Тиигэбэл, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ ба харюусалгые улам дээшэлүүлжэ, гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа болзор соонь дүүргэхэмнай дамжаггүй. Иимэ эрхэ байдалда ехэшье, багашье коллективэй хүтэлбэрилэгшэ байха гээшэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг. Энээниие эрхим һайнаар дүүргэхын тула тэдэнэр бэлэдхэл һайнтай, хамаг юумэ бүгэдэнһөө үлэмжэ ехээр мэдэхэ уялгатай бшуу. Тиимэһээл бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө ходо һуража, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлжэ, ударидаха онол аргын эди шэди гүнзэгыгөөр шудалжа байха ёһотой. Ингэжэ энэ асуудалай зүбөөр шиидхэлгэһээ экономическа ба социальна хүгжэлтын зорилгонуудай дүүргэлтэ ехэнхидээ дулдыдаха байна.

Ив. ОЧОРОН.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАМ

СССР-эй 1984 оной түрүүшын хахадай экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд согсологдобо.

Түрүүшын хахад жэлдэ ниитын үйлэдбэри ба тэрэнэй ашаг үрэ саашадаа дээшэлүүлэгдээ гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Совет хүнүүдэй һуудал байдал һайжараа.

1983 оной түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, промышленностиин продукци 16,6 миллиард түхэригөөр ургаа. Гүрэнэй капитальна һомололгоор гол фонднуудые ашаглалгада оруулга 3 миллиардһаа дээшэ түхэригөөр дээшэлээ. Хахад жэлдэ арадай ажахыда хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо дунда зэргээр 115,6 миллион хүн болоо гэхэ гү, али энэнь нёдондо жэлэй энэ хугасаатай сасуулхада, 0,7 миллион хүнөөр олон болоно.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлээ. Ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиин ёһоор үйлэдбэриие залан хүтэлбэрилгын ба социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажалшад бүри үргэнөөр хабаададаг болоо. Бригадна подряд нэбтэрүүлэгдэнэ. Хүдэлмэриин саг гээхэ, кадрнуудай хүдэлмэридэ орохо гараха ушарнууд үсөөрөө.

1984 оной даабаринуудые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процент дээшэлүүлхын ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процент нэмэжэ хороохын түлөө социалис мүрысөөн үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ туһа нэмэри болоһон байгаа. Гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар продукциин ба хүдэлмэриин хэмжээн дээшэлүүлэгдээ юм.

Материальна нөөсэнүүдэй алмалта арьбалалта хангагдаба. Гэхэтэй хамта зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд котельно-пешэнгэй түлишэ, дулаанай ба зайн гэлай элшэ хүсэ, бусад зарим зүйлэй түүхэй эд болон материалнуудые алмаха даабаринуудые дүүргээгүй.

Гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ 69 миллиард болоһон байна. СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжөөгдөө. Социалис экономическа нэгэдэл бэхижүүлэгдэнэ.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта эрдэм, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлжэ үргэлжэлүүлэгдээ, эрдэм-техникын программануудай зорилгонууд бэелүүлэгдэһэн байгаа.

Үйлэдбэриие автоматизациглые болон бүтээгдэдэг продукциин техническэ хэмжээе дээшэлүүлгые хангадаг хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд промышленностьда булюу түргэнөөр бүтээгдэһэн байна. Бүтээсэ ехэтэй шэнэ янзын хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые, үйлэдбэриин бүтэмжэтэй системэнүүдые байгуулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ.

Шэнжэлгэнүүдэй техническэ хэмжээнэй болон шанарай түлөө конструкторска ба технологическа һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, үсөөн хүдэлмэрилэгшэдтэйгөөр ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри дүүргэхын түлөө тэдэнэй оролдолго эрмэлзэлые дээшэлүүлхэ талаар туршалга үйлэдбэриин зарим нэгэдэлнүүдтэ үнгэргэгдэнэ.

Хүдөө ажахыда индустриальна арга технологи, бүтээсэ ехэтэй тракторнууд, бусад машина болон түхеэрэлгэнүүд, хүрьһэ элдүүрилхэ тааруу зохид арганууд нэбтэрүүлэгдэһэн, ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүд болон ашаг үрэтэй үтэгжүүлгэнүүд хэрэглэгдэһэн байгаа.

Транспортда техническэ бааза, ашаа зөөхэ онол арганууд нарижуулан һайжаруулагдаа. Алюминиин шудхаса болон буладаар хэгдэһэн түхеэрэлгэнүүд, барилгын металлическэ хүнгэн хэрэгсэлнүүд барилгада бүри үргэнөөр хэрэглэгдээ.

Гэбэшье эрдэм, техникын болон научно-техническэ программануудай хүгжэлтын түсэбэй зарим даабаринууд дүүргэгдээгүй байна.

Промышленностьда продукци худалдаха хахад жэлэй түсэб 102 процент дүүргэгдэбэ. Бүхы промышленна министерствэнүүд болон союзна республиканууд түсэбөө дүүргэээ. Шухала зүйлэй продукци бүтээлгээр даабаринууд дүүргэгдэбэ. Нёдондо жэлэй энэ хугасаатай сасуулхада, промышленна продукциин ургалта 4,5 процент болобо.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 102 процент дүүргэгдэһэн байна. Бүхы промышленна министерствэнүүд болон союзна республиканууд даабаринуудаа дүүргэбэ. Нёдондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхадаа, энэ дүн 4,2 процент дээшэлээ. Энээнэй ашаар үйлэдбэриин ургалтын 95 процентнь туйлагдаһан байна.

Промышленностьда бүхыдөө, олонхи министерствэнүүдтэ ажалай дундуур салин хүлһэнтэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ булюу түргөөр ургана.

Хүдэлмэришэдэй хахадһаа олонхинь ниитэ нэгэн нарядай түлбэритэй ажал эмхидхэлгын бригадна арга хэрэглэдэг болоо.

Продукциин өөрынь үнэ сэнгые түсэбһөө гадуур 0,5 процент доошолуулһанай ашаар алмалта туйлагдаба. Ашаг олзын талаар түсэб дүүргэгдээ.

Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хороохо талаар абтаһан социалис уялганууд гол түлэб дүүргэгдэнэ.

Үйлэдбэриин технико-экономическа дүнгүүд болон продукциин шанар нэгэ бага һайжараа.

1984 оной январиин 1-һээ хэдэ хэдэн промышленна министерствэнүүдтэ түсэблэлгэдэ болон ажахын ажал ябуулгада үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй (предприятинуудай) эрхэнүүдые үргэдхэхэ, хүдэлмэриин дүнгүүдэй түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар экономическа туршалга үнгэргэгдэнэ. Туршалгын хэгдэжэ байһан нэгэдэлнүүд ба предприятинуудай ажал ябуулгын дүнгүүд һайжараа. Хүндэ ба транспортна машина бүтээлгын, электротехническэ промышленностиин министерствэнүүдтэ договорно уялгануудые дүүргэлгын хэмжээн дээшэлээ. Украинын ССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин, Белоруссиин ССР-эй хүнгэн промышленностиин, Литвагай ССР-эй нютагай промышленностиин министерствэнүүдэй нэгэдэлнүүд болон предприятинууд продукци эльгээхэ уялгануудаа сүм дүүргээ.

Газ, нүүрһэ, түмэрэй руда олзоборилхо, булад бэлэн прокат, булад сорго хоолой, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые, химическэ утаһа, автопокрышка, металл огтолдог станогуудые, кузнечно-прессэй машинануудые, промышленна роботуудые, приборнуудые, автоматизациин болон тоолон тодорхойлхо техникын хэрэгсэлнүүдые, нефтиин аппаратура, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда зорюулагдаһан технологическа түхеэрэлгэнүүдые, ашаанай вагонуудые, тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, экскаваторнуудые, саарһа, хэбсаргагдамал түмэрбетон болон зарим бусад зүйлэй продукцинуудые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээ.

Арадай хэрэглэмжын олонхи эд хэрэгсэлнүүдые: мяха, колбасагай зүйлнүүдые, эдеэ хоолдо ородог загаһанай продукци, малай тоһо, сэбэр һүнэй продукци, пумаажан, ноһон ба торгон бүдүүдые, өөмөл зүйлнүүдые, арһан гутал, шаажан-фаянсова болон майоликова амһарта, радиоприемнигүүдые, телевизорнүүдые, угаалгын машинануудые, хүнгэн автомобильнуудые, мебель үйлэдбэрилхэ талаар түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн туйлагдаа.

Гэхэтэй хамта нефть олзоборилхо, барилгын модо, каустическа содо, синтетическэ дабирхай ба пластмасса, химическэ түхеэрэлгэнүүдые, нэхэмэл гадар хубсаһа, лен бүдүүдые, овощой болон үрэ жэмэсэй консервнүүдые үйлэдбэрилхэ даабаринууд дүүргэгдээгүй гээд, СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Баталагдаһан хэлсээнүүд болон нарядуудай ёһоор продукци үйлэдбэрилхэ ба эльгээхэ түсэб дүүргэлгэ һайжаруулагдаа. Гэбэшье хэлсээтэ уялганууд сүм үшөөл дүүргэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин зарим нэгэдэлнүүд болон предприятинууд ажалай бүтээсын, продукциин өөрынь үнэ сэнгэй, нөөсэлэлгын талаар түсэбүүдээ дүүргээгүй, муу шанартай продукци бүтээдэг байха юм.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгын хүдэлмэри саг болзортонь үнгэргэһэн байгаа. 1984 ондо 212,1 миллион гектарта тарилга хэгдээ. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, шэниисын, барайгарай, орооһон болгогдохо кукурузын, орооһото-бобово ургамалнуудай, хлопогой, овощой талмайнууд үргэдхэгдөө. Уһалагдадаг ба хатаагдаһан газар дээрэхи таряалан үргэдхэгдөө.

Мал ажалай һалбариие эршэдхэхэ талаар абтаһан хэмжээнүүдэй эсэстэ продукци үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ худалдалга дээшэлээ. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ ниитын ажахыда мяха үйлэдбэрилгэ 7 процент, һү—2, үндэгэ—4 процент дээшэлүүлэгдээ. Мяха, һү ба үндэгэ худалдаха түсэб дүүргэгдэһэн байна.

Хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые эмхидхэлгэ ба урмашуулга нарижуулан һайжаруулагдана. Түлбэриин аккордно-шангай гурим хэрэглэлгэтэй хамтын (бригадна) подрядаар хүдэлдэг бригаданудай, звенонуудай тоо олшороо.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахыда дутуу дунданууд үшөөл бии. Зарим колхоз, совхозуудта агротехникын хэмжээн үшөөл доогуур, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ аали удаанаар ябуулагдана, мал ажалай зарим продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдэнэгүй.

Колхоз, совхозуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдэжэ байна. Хүдөө ажахыда техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ болон тэжээлдэ нэмэгдэхэ химическэ зүйлнүүдые эльгээхэ түсэбүүдэй ехэнхи хубинь дүүргэгдэнхэй.

Хүдөө ажахые үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр хангадаг һалбаринуудые оруулалсан, агропромышленна комплексын капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ зөөри һомололго, 1983 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 22,4 миллиард түхэриг болоо. Тэрэ тоодо хүдөө ажахыда — 18,4 миллиард түхэриг.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, эдеэ хоолой программын зорилгонуудтай зохилдуулан, агропромышленна комплексын һалбаринуудта хүтэлбэрилгэ болон ажахые эрхилхэ онол арганууд шэнэдхэгдэн һайжаруулагдана, колхоз болон совхозуудай экономико бэхижүүлэгдэнэ.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта бүхы түрэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ 3,8 триллион тонно-километрээр ехэ болоожо, үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадайхиһаа 3,3 процентээр урган байна. Пассажирнуудые зөөлгэ 461 миллиард пассажиро-километрээр ехэ болоожо, 2,4 процентээр дээшэлээ. Эдэ показательнуудаар түсэбтэ даабаринууд дүүргэгдэнхэй. Гэбэшье арадай ажахын зарим ашаануудые зөөхэ хэрэгтэй, тэрэшэлэн пассажирнуудые зөөлгэдэ табигдажа байһан эрилтэнүүд хүсэд һайнаар дүүргэгдэнэгүй.

Хэлхеэ холбооной предприятинуудай продукцинуудай хэмжээнэй түсэб дүүргэгдэжэ, ургалтань 4,9 процент болохо.

Капитальна хүдэлмэринүүдтэ һомологдоһон мүнгэ зөөреэр гол фонднуудые ашаглалгада оруулга 40 миллиард түхэригтэ хүрөө.

Шэнэ барилга үргэдхэлгэ, ашаглагдажа байһан предприятинуудта шэнэдхэн хубилалгын ба техническэ талаар шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхооһоной ашаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд хэрэглэгдэжэ эхилээ, 3 мянган километрһээ дээшэ утатай Уренгой—Центр гэһэн газопровод баригдаа. БАМ-ай зүүн зүгэй участогта гол замые табиха хүдэлмэри болзорһоо урид дүүргэгдэжэ, Тындэһээ Комсомольск-на Амуре хүрэтэр поезднууд ябажа захалаа. Агропромышленна комплексын һалбаринуудта үйлэдбэриин хүсэнүүд дээшэлүүлэгдэнэ.

Арадай ажахын капитальна хүдэлмэринүүдтэ гүрэнэй мүнгэ зөөри һомололго 65 миллиард түхэригтэ хүрэжэ, 1983 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 1,1 миллиард түхэригөөр ехэ болоно. Ашаглагдажа байһан предприятинуудые шэнэ түхеэрэлгээр хангалга ба шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ 11 миллиард түхэриг гаргашалагдаба.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ 2,4 процентээр дээшэлээ.

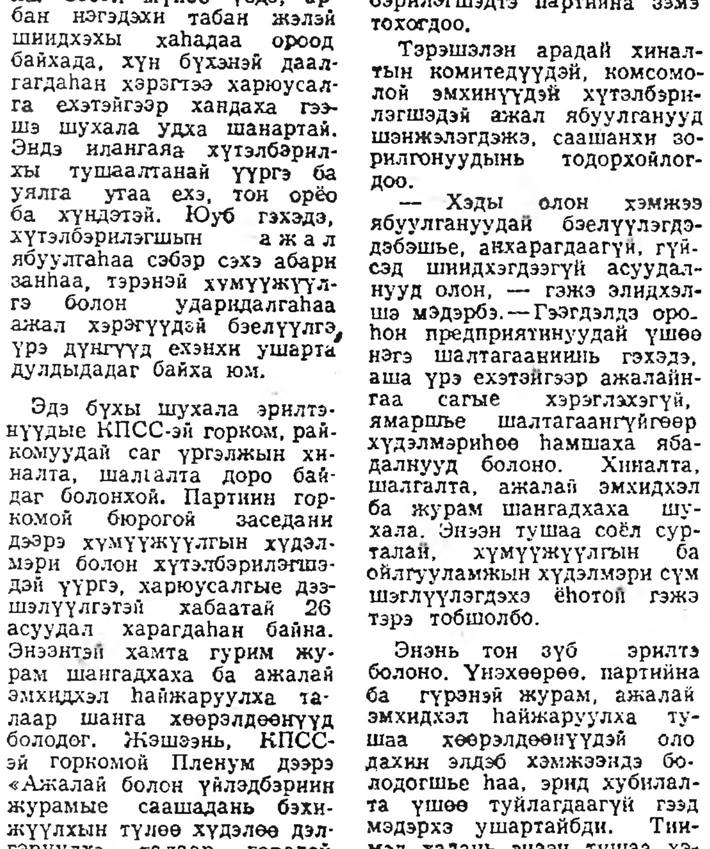
Гэхэтэй хамта гол фонднууд болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб, тодорхойлон хэлэбэл, электроэнергетикэдэ, хара металлургида, нүүрһэнэй, нефть илгадаг, химическэ ба нефтехимическэ промышленностьда дүүргэгдээгүй. Барилгын товарна продукциин, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха талаар түсэбэй дүүргэлтэ хангагдаагүй байха юм.

Түрүүшын хахад жэлдэ ажалшадай олзо доход дээшэлээ. Арадай ажахыда хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн 1983 оной түрүүшын хахадта 181 түхэриг байгаа һаа, мүнөө 185 түхэригтэ хүрэбэ.

Ниитын хэрэглэмжын фонднуудһаа хүн зон 67 миллиард түхэригэй түлөөһэ ба тэдхэмжэ абаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 2,7 миллиард түхэригөөр ехэ болоо. Эдэ түлөөһэ болон тэдхэмжэнүүдые хараада абалсахада, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын салин хүлһэн 255 түхэригтэ хүрэһэн байна.

Арад зоной байдал һуудалые һайжаруулха талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлөө. РСФСР-эй бүхы районуудта, Белорусси ба Казахстанда совхозуудай болон хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудай мэргэжэлтэд, алба хаагшадай тушаалай салин хүлһэндэ нэмэлтэ хэгдэжэ дүүрэв. РСФСР-эй бүхы районуудта, Украинада, Белоруссида, Казахстанда, Молдавида, Прибалтикын республиканудта мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэдтэ нэгэ ажахыда таһалгаряагүй ажал хэжэ байһанай түлөө салин хүлһэндэнь нэмэлтэ түлөөһэ ба нэмэлтэ амаралта үгэхэ гурим хэрэглэгдэжэ эхилээ. Имэ хэмжээ ябуулганууд мүн колхозуудта хэрэглэгдэдэг болоо.

Алас Дурнын ба Сибириин районуудта, оронойнай хойто зүгэй (Карелиин АССР ба Коми АССР, Архангельска ба

Александр Васильевич Володин Бэшүүрэй районой Харлангай таряа тушаан абадаг пунктда таряа хатаадаг оньһон түхеэрэлгэнүүдээ һайнаар заһабарилна.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

АЖАЛДАА АЛДАРТАЙ

Ажалай Алдар солын ордено Владимир Субанович Хамаганов түрэл Ахынгаа районой Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ колхоздо хорёод жэлэй туршада мал ажал дээрэ гэр бүлөөрөө таһалгаряагүй хүдэлжэ ябана. Тэрэ жэл бүри 130-аад толгой һарлаг гунжадые суглуулжа гүүртэ болгоод, тэдэнээ бултыень тугаллуулжа хашарагууд болгоһоной һүүлээр, ондоо гүүртэдэ тушаадаг.

Нёдондо тэрэнэй гүүртэ 120 һарлаг гунжадтай байһан. Тус гүүртынхид тэдэнһээнь 104 тугал абажа гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлээд, ондоо малшадта тушааһан юм. Владимир Субановичай хани нүхэр Светлана баһал бэрхэ малшан. Хамагановтанай мал жэлэй дүрбэн сагта тобир таргануудбайдаг.

Владимир Субанович Светлана хоёр аяар 12 үхибүүдые гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэһэн. Тэдэнь баранаа томоотойнууд, ажалша бэрхэнүүд, эхэ эсэгэдээ ехэ туһа хүргэжэ байдаг. Хамагановтан зунай сагта малнуудаа холын бэлшээридэ гаргадаг, үбэл хүрэхэ тэжээлынь өөһэдөө бэлэдхэдэг.

Д. ДУГАРОВ.

БАЛШАР НАҺАНАЙ ХҮСЭЛ

Үзэсхэлэн һайхан Алтай нютагые тойруулан шэмэглэһэн хадын оройнуудые үглөөнэй наранай түрүүшын элшэнүүд аалиханаар ягааруулна. Шэнэ үдэрэй мүндэлһые гэршэлһэн абяан үглөөнэй һэрюун агаарта холо ойгуур соностоно. Нютаг гол һаял нойрһоо һэрижэ, эгээл энэ үедэ һаалиин фермэдэ үглөөнэй үнеэ һаалган дүүрэжэ байба. Уданшьегүй салгидама дүүрэн хүнэгүүдые бариһан һаалишад һү шүүдэг гэртэ сугларжа эхилнэ. Эндэл Алтайн совхозой түрүү һаалишан Лидия Чагдуроватай уулзаа бэлэйбди.

Лидия Доржиевнагай наһанай зам сугтаа хүдэлжэ ябаһан нүхэдэйнь намтарһаа юугээрээшье илгардаггүй юм. Найман класс дүүргэжэ, Улаан-Үдын багшанарай училищида һуража байһан аад, гэрээ, түрэл нютагаа һанаһандаа юм гү, али ондоо шалтагаанаар гү, гэнтэ һуралсалаа орхижо, ажахынгаа фермэдэ хүдэлхэ гэжэ шиидээ бэлэй. Хүдэлмэришэ хүдэр гарнууд хүдөө нютагта илангаа һүнэй фермэдэ хэзээдэшье хэрэгтэйл байдаг ха юм.

Бага балшар наһанайнгаа үнгэрһэн танил түрэл газарнуудые харахадаа залуухан басаганай сэдьхэлдэ халима баяр түрөө бэлэй. Малшадай ажалые Лида яһала һайнаар мэдэхэ һэн. Үшөө һургуулида һуража ябахадаа, нүхэд басагадтаяа фермэдэ гүйлдэжэ ерээд, эжынүүдтээ хамһалсадаг бэлэй.

Тиигэжэ 1967 ондо Алтайн фермын һаалишадай эбтэй коллективтэ үшөө нэгэ залуу һаалишан нэмээ һэн. Түрүүшын алхамууд ходол хүшэр хүндэ байдаг ха юм. Хэдэн үнеэдые өөр дээрээ даажа абаха гээшэ миин гүйжэ ерээд хамһалсаһанһаа тад ондоо байгаа. Теэд залуу хүнэй зориг ехэ, үглөөнэй үүр хираанаар Лида танил хэргыгаараа фермэдээ ошожол ябадаг бэлэй. Баян дүршэлтэй, хэдэн жэлдэ хүдэлжэ ябаһан һаалишад туһатай зүбшэлнүүдые үгэдэг, залуу басагадта шадахыса туһалдаг һэн.

Үнеэдэйнгээ аяг зан һайн мэдэхэ, хүнэг, халаад болон бусад юумэеэ сэбэрээр байлгаха, һайн шанартай һү һаахые оролдохо гэхэ мэтэ олон зүйлнүүдһээ һаалишанай амжалта бүридэнэ.

Лидада һайн шанартай, тоһотой һүниинь һүүлшын дуһалнуудта байдаг юм гэжэ эгэшэ нүхэдынь заадаг һэн. Тиимэһээл ажалайнгаа һүүри орхихоёо тэрэ яарадаггүй, байһан һүнь дууһатар һаадаг бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо он жэлнүүд һубариһаар лэ байгаа. Ажалда атаржажа, дүршэлтэйшье болгодоо. Мүнөө оролдосотой бэрхэ һаалишан өөрөөшье фермэдэ ерэһэн залуу басагадай һурган хүмүүжүүлэгшэ болоо.

Лидия Чагдурова ганса коллективтээ хүндэтэй бэшэ, мүн совхоз бүхы районоо соогоо амжалтаараа суурхадаг юм. Үрэжэлтэй ажалайнгаа түлөө нүхэр Чагдурова хэдэн дахин КПСС-эй обкомой, Хяагтын районой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагдаһан байна.

А. КЛИМОВ,
«Ленинское знамя» газетын корр.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН

МАХАЧКАЛА. Дагестанай харгынуудаар шэнэ ургасын ороохо ашаһан автопоезднууд гүйлгэлдэжэ эхилээ.

Тушаан абалгын пунктнуудта намарай шэниисэ ба ешмээн оруулагдана. Кизилюртовска, Кизлярска болон Хасавюртовска районуудай, таряашад гектар бүриһөө 30-һаа дээшэ центнер ороохо суглуулна. Энэнь эгээл үндэр дүн болоно. «Поли — тоог — тушаан абалгын пункт» гэһэн таһалгаряагүй конвейерээр хүдэлдэг хуряалга-зөөлгын комплекснуудта бүхы техникэ хамтадхагданхай.

ХАРЬКОВ. Областиин зарим ажахынуудта һалхитай хура бороон орожо, ороохо газартань унагаагаа юм. Ургаса гээлтэ хоролтодо оруулхагүйн тула механизаторнууд комбайнуудтаа тусхай түхеэрэлгэнүүдые хабсаргажа түхеэрээ. Ороохото ургамалнууд зарим газарта амяарлагдаһан аргаар, нүгөөдэдэнь сэхэ комбайндагдажа хуряагдана. Хүдэлмэриин вахтова арга хэрэглэн, механизаторнууд хуряалгын хүдэлмэриие богони болзорто үнгэргэхые хараална.

БРЯНСК. Клинцовско районой механизаторнууд жаткануудаа полидо гарганхай. Тэдэнэр ороохо амяарлан хадажа эхилээ. Область дотор байгуулагдаһан 500-гаад шахуу комплексно оньһожоруулагдамал отрядууд 700 мянган гектарай ороохо хуряаха болоно.

ТАЛАС. РАПО-гой үүсхэлээр байгуулагдаһан ажахынуудай хоорондын комплекснууд Тянь-Шаниин хадын бооринуудай ороохото ургамалнуудые хуряана. Ажалаа вахтова аргаар эмхидхэхэдэнь, ургаса хуряаха, ороохо зөөхэ часай графигуудые табиһаниинь, техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, гектар бүриһөө 40 центнер хүрэтэр ешмээн ба шэниисэ сохихо арга олгоно.

ВЛАДИВОСТОК. Примориин ажахынуудта гансал оньһожоруулагдамал аргаар эртын хартаабха хурягдана. Түрүүшээр роторно косилканууд полидо гаража, хартаабхын эшэ хуряана. Удаань хартаабха малтадаг комбайнууд ба тракторнууд ябуулагдана. Хуряалгын комплексно отрядуудта хартаабхын эшэ силослэхэ звено-

СОВЕТ ҺУРГУУЛИИН ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТА

ХАЛДА ДҮРШҮҮЛЭН

...К-гай июниин ...нумэй шиидхэ- ...һургуулинуудта ...худэлмэриин ша- ...хэ тухай, һураг- ...үнэн сэхээр, ...һайнаар ханда- ...үзэл сурталай ...ень үргэдхэхэ, ...социалис об- ...гэнэй, комму- ...тэй байгуулаг- ...энжые бүрил- ...элэгдэһэн бай-

...агдаһан прог- ...инуудай ёһоор, ...дэлмэриие ху- ...гэжэ хараа- ...ПСС-эй ЦК-гай ...он) Пленум ...эрдэмэй ба ...ргуулиие ху- ...гын гол шэг- ...лагдан абтаа ...һургуулиин ...хүгжэлтэ түгэс ...рхэ байдалтай, ...тааралдуулан, ...хэмжээндэ хүр- ...юм. Гол шэг- ...эдир үетэниие ...айгаар хүмүү- ...анхарал хан- ...гэхэдэ, энэм- ...рилдүүлхэдэ тон ...үхэсэл, эконо- ...льна удха ша- ...мүн. Һурагша- ...ршүүлхын тула ...рилгонууд бэе- ...той. Онсолбол, ...маралтые ажал- ...хилдуулжа, эко- ...лтэдэ хубитаяа ...ществодо туһа ...алаар хүмүү- ...үрые дээшэ- ...лай журамые ...урагшадай ха- ...гүдхахаар эм- ...й бшуу.

...эдэ бүхы зо- ...й районой һур- ...агшатай бэе- ...арынь гэхэдэ, ...зуудтай нягта, ...холбоон тог- ...йоной ажахы- ...на, профсоюз- ...й организаци- ...рилэгшэд ба ...ллективүүд һу- ...бэриин брига- ...ай болон ама- ...нуудай ажал ...аруулхын тула ...уулинуудта ажа- ...материальна ...үүлнэ. Худөө ...эридэ, туршал- ...тэ эдиршүүлэй ...тааруу эрхэ ...ргадана.

...й багшанарай ...хин классуудта ...үүдые, найман ...да һургуули- ...лай мастер- ...идхэхын, аха- ...ай һурагшадай ...шиноведениин ...хеэрхын, эдир- ...нгөө мэргэжэ- ...туһалхаар эр- ...үүлхын тула ...олго гаргана. ...тропавловкын, ...озерскын, Бур- ...һургуулинуудта машиноведениин кабинедүүд илангаяа һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Тиимэһээ эндэ мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр хэшээлээ үнгэргэжэ болоно. Һурагшадай ажалда бэлдэлгэ, ерээдүйнгөө мэргэжэлые шэлэхэ гээшэ бүри эхин класcудһаа эхитэй юм. Энэ талаар бага классуудта гарай ажалда дүршүүлхэ тусхай кабинедүүдэй хүдэлдэгынь һайшаалтай. Белоозерскын, Дэрэстэйн, Петропавловкын дунда һургуулинуудта эгээл иимэ кабинедүүд бии.

4—8-дахи классуудай һурагшад һуралсалайнгаа мастерскойнууд соо модон дээгүүр һиилэжэ, түмэрөөр эд хэрэгсэлнүүдые хэжэ һурана. Тиихэдээ нэн түрүүн тон юрын байгуулгатай бүтээлнүүдые хэнэ, улам саашаа һурахадаа, орёо зүйлнүүдтэнь ороно. Гэгээтэйн, Үшөөтэйн, Енхорой, Оёорой дунда. Петропавловкын, Борьёогой, Зэлтэрын найман жэлэй һургуулинуудай дэргэдэ техническэ талаараа гүйсэд хангалгатай мастерскойнуудта хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ.

Гэбэшье гол шэглэлнүүдэй эрилтэнүүдтэ зохилдуулан, хүдэлмэреэ ябуулхадаа, һуралсалай, машиноведениин кабинедүүд үшөө һанаһанда хүрэмөөр түхеэрэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Зарим ушарта базова ажахынууд һургуулинуудта туһаламжа багаар үзүүлнэ.

Үхибүүдэй элүүр энхые, наһанайнь зэргые хараада абалсан, ниитэдэ туһатай ажалда — обществодо хэрэгтэй, ёһотой ажалда хабаадуулха талаар хүдэлмэри үргэдэһөөр. Һургуулинууд болон ажахынуудай хамтын оролдолгын ашаар район дотор арбаад жэлэй туршада ажалай ба амаралтын лагерьнууд хүдэлнэ. Мүнөө үедэ хүдөөгэй дунда һургуулиие һурагшадай үйлэдбэриин бригадагүйгөөр бодомжолхонь бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, эгээл иимэ бригадануудта үзэл сурталай, ажалда дүршэлэй асуудалнууд комплексно ёһоор шиидхэгдэнэ.

Һургуулинууд болон ажахынуудай хоорондохи харилсаа холбооной бэхижэһые гэршэлһэн жэшээнүүдые дурдамаар. Оёорой совхоз (директорынь С. М. Филиппов) һурагшадтаа саг үргэлжын ажалай ба амаралтын лагерь барижа үгэнхэй. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозойхид (түрүүлэгшэнь Н-Ц. Ч. Дабаев), «Коммунизм» колхозойхид (түрүүлэгшэнь П. К. Амагыров) Дээдэ-Үшөөтэйн, мүн Инзагатын дунда һургуулинуудта ажалай табадахи четвертиие урагшатайгаар эмхидхэлгэдэ туһалдаг заншалтай. Белоозерскын дунда һургуулиин ба Борьёогой совхозой хамтын оролдолгото харилсаан һурагшадай ажалда, амаралтада һайн талын нүлөө үзүүлдэг. Һургуулиин директор Ш. Г. Батожапов совхозой директор В. А. Спасов хоёрой үүсхэл эндэ элеэр харагдана. Ажалша, бэрхэ һурагшадые хүмүүжүүлдэг энэ һургуулида үнэтэ бэлэг —автобус үгтэһэн, тиихэдэ арадай гэгээрэлэй Зэдын районно таһаг Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ һургуули ажахы хоёрой хоорондохи харилсаан аша туһатайгаар нүлөөлнэ гэжэ тобшолоо һэмди. Жэшээлхэдэ, 1983 оной зун һурагшадай звено болон бригадануудай, ажалай ба амаралтын лагерьнуудай хүсөөр иимэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэһэн гэбэл: 244 гектар газарта хартаабха, 30,5 гектарта овощ, 191 гектарта куузику таригдажа ургуулагдаһан, 13.880 центнер ногоон гурил гаргагдаһан, 24320 центнер үбһэн, 5603 центнер набшаһата тэжээл, 34.140 центнер силос, 24.505 центнер зелёнко бэлэдхэгдэһэн байна. Гэхэһээ гадна эдиршүүлэй хүсөөр 4240 гектар ороohото ургамал харууһалагдаа, 4340 гектар нуга, сабшалан сэбэрлэгдээ.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй даабаряар үхибүүд хартаабха, овощ, корнеплодуудые ургуулха зуураа, шэнжэлгэ туршалгануудые үнгэргэһэн байна.

Районой ажахынуудай гол һалбариие — хони үсхэбэрилгые хүгжөөлгэдэ һурагшад жэл бүри хабаадана. Жэшээлхэдэ, нёдондо һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд 185.251 хони хайшалаа, 302.780 хони креолинда шунгуулаа. 36.800 хурьга эдиршүүл зунай туршада харууһалан тэжээгээ. Эдэ бүгэдэ хадаа ороной Эдеэ хоолой программые, табан жэлэй урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ һурагшадай хубитаяа оруулһан бодото жэшээ мүн.

Эдиршүүлэй зунай амаралтын, ажалай хаһые бүри ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхын тула шэнэ арганууд бэдэрэгдэһээр. Мүнөө үедэ районой һургуулинуудай үйлэдбэриин 23 бригадада 2528 һурагша, ажалай ба амаралтын 18 лагерьта 1230 хүн тоологдоно.

Һурагшадай бригадануудта 489 гектар газарта овощ харууһалан ургуулхаар даалгагданхай, 11 һургуулиин түлөөлэгшэд 31500 хурьга харууһална. Гэхэ зуура хони хайшалалгада хабаадаһыень, үбһэ хуряалгада оролсоһыень, малай хашаа, хорёо сэбэрлэлсэһыень, далнуудые дулаалалсаһыень хараада абаа һаа, ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри эдиршүүлдэ даалгагдаһан байха юм.

Саашадаа ажалай табадахи четвертиин эмхидхэлые һайжаруулхын тула һургуулинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд сугларжа, ажалай ба амаралтын эрхим лагерьнуудай хүдэлмэритэй танилсажа, дүй дүршэлөө халан абалсана. Эгээл иимэ семинарнууд «Октябрьский», Борьёогой, Оёорой совхозуудай, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай лагерьнуудай баазанууд дээрэ болоо һэн.

Ажалай нэгэдэлнүүдэй дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудта үхибүүд дүршэл шадабаритай болохоһоо гадна, һургууляа дүүргээд, колхоз, совхозуудта үлэжэ хүдэлхые шиидэдэг. Манай райондо һургуули дүүргэгшэдэй хахадынь шахуу жэл бүри түрэл ажахынуудтаа үлэдэг заншалтай болонхой. Олонхинь уданшьегүй ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсадаг. Манай һанамжаар, дунда эрдэмтэй залуушуулай колхоз, совхоздо хүдэлхэдэнь, коллектив доторой харилсаан һайжардаг, гэхэтэй хамта хүтэлбэрилгын онол аргануудые хубилган һэлгэхэ эрилтэ табигдадаг гээшэ. Хүдөөгэй залуу ажалшадай һуудал байдалда, сэдьхэл бодолой эрилтэдэ анхарха, моральна, материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд тухай бодомжолжо үзэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго мүн.

Ахалагша классуудай һурагшадые мүнөө адаглаад харахада, олонхинь һайн дураараа, хүсэл һаналтаяа тааралдуулан зохилдуулжа, хүдөө нютагтаа мэргэжэлээ шэлэнэ. Эгээл иимээр—сэдьхэлэйнгээ уряагаар ажахынуудта үлэгшэд үйлэдбэриин түрүүшүүл болон тодордогынь гайхалгүй.

Ажалай талаар хүмүүжүүлгэдэ түйлагдаһан зарим тэды амжалтануудые дурдахаһаа гадна шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөө олон гэжэ мэдэрэе. Ажалай һуралсалай, һурагшадай мэргэжэлээ шэлэхэдэнь материальна баазые бэхижүүлгэ үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Саашадаа һурагшадай ажалые эмхидхэлгэдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралые бүри ехээр хандуулха, хүүгэдэй техническэ уран бүтээлые, мүн туршалга шэнжэлгые хүгжөөлгэдэ анхарха байнабди. Үшөө нэгэ һанамжа бии. Гол түлэб ехэнхидээ 9-дэхи классудые бэшэ, мүн 7-дохи, 8-дахи классудай һурагшадые һуралсалай цехүүдэй, предприяти болон ажахынуудай участогуудай хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха уялгатайбди. Ерээдүйнгөө мэргэжэлые шэлэхэдэнь туһалхадаа, ажахынуудта ямар кадрнуудай хэрэгтэй байһые хараадаа абаха, тиихэ зуураа энэ хэрэгтэ һайн мэргэжэлтэдые хабаадуулха хэрэгтэй.

Ажалай талаар хүмүүжүүлгэ, һургалга, ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, районой багшанарай коллективүүд залуу үетэниие ажалда бэлдэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абахаар оролдолгоёо зорюулха юм.

Э. ТАБИНАЕВ,
Зэдын районно Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша.

Социалис оронуудаар

ЖАХЫН ...ЭГШЭДЭЙ ...НУУД

...ь һарада үн- ...раалагдаһан хү- ...итэ нэгэн коо- ...съездые ажа- ...лтануудаар уг- ...хүдөө ажахын ...бэлдэнэ. Суг- ...таряашад үн- ...н һүүлээрхи ...жал ябуулгын ...лон, ерээдүйн- ...хараална.

...оперативуудта ...гэ гайхамшаг- ...айгуулагдаһаар ...той тудалдана. ...гонихон хуга- ...хүдөө ажахы- ...хубилалтанууд ...шээлбэл, 1950 ...равиин түрүү- ...нууд оройдоол ...эй, тус тустаа ...ртай һэн. Хү- ...никэ бүришье ...Областиин бү- ...кторто 7 ком- ...баад трактор ...эй. Мүнөө үе- ...вида 25 мян- ...зар элдүүрил- ...йн ургаса ху-

...эай аха дүү ...жа ороohото ...ургасые дээ- ...ехэ удха ша- ...юм. 70-аад ...ЧССР-эй рай- ...вско, ойн бая- ...р баян ургаса ...овет сортнууд ...хэрэглэгдэжэ

...ЕХНИКЫН ...ЭБЖЭЛТЫН ...ЭРГЭДЭ

...рц хотын син ...най комбинад- ...н промышлен- ...ргдэхэ полиа- ...д үйлэдбэрил- ...ехэтэй түхеэ- ...ада оруулаг- ...нэбтэрүүлхэдэ ...үндэр бүтээсэ ...олгоо. Дүрбэ ...207-hoo 57 час ...о полиамидна ...рилхэ саг хо- ...Робототехникын ...агрегат синте- ...эд үйлэдбэрилхэ хүдэлмэриие сүм оньһожоруулхада гансал туһалаа бэшэ, харин тэрэнэй шанарые дээшэлүүлхэ, горитой хэмжээнэй элшэ хүсэ алмаха арга олгоо юм.

Ажалай бүтээсые бүхы талаар дээшэлүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн Шварцын химгүүдэй зохёохы ажал хадаа эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хангалгада, эрхим шанартай мүнөөнэй продукци бүтээхэ хэрэгтэ ГДР-эй ажалша коллективүүдэй ёһотой хубитаяа оруулхые эрмэлзэдэг байһан тухай гэршэлнэ. Байгша табан жэлдэ экономикын элдэб һалбаринуудай предприятинуудта үйлэдбэри үргэнөөр шэнэдхэгдэнэ, түрүү арга технологи шамдуу түргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ, бүтээгдэдэг продукциин ассортимент шэнэдхэгдэнэ.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

ХАНОЙ. Вьетнамай профсоюзуудай байгуулагдаһаар 55 жэлэй хүндэлэлдэ Вьетнамда социалис мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдэнэ. Хэдэн зуугаад мянган хүдэлмэришэд болон таряашад тэрээндэ хабаадана. Вьетнамай барилгашад—республикын арадай ажахын эгээл эршэмтэйгээр хүгжэжэ байһан һалбариин түлөөлэгшэд илангаяа ехэ амжалтануудые түйлаа. Ороной интернациональна ехэ барилганууд — «Хоабинь» ба Чиан гэжэ гидроэлектростанциин Фалай гэжэ теплоэлектростанциин коллективүүд хахад жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Эдэ барилганууд Советскэ Союзай туһаламжаар бодхоогдожо байнхай.

СТАНЦИИН КОЛЛЕКТИВ ЭРХИМЛЭНЭ

УЛААН-БААТАР. Трансмонголой түмэр зам дээрэхи эгээл томо станцинуудай нэгэн болохо Сайн-Шандын коллектив Монголой түмэр замшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо узелэй локомотивно депогой машинистнууд ехэ ашаанай 117 состав ябуулна.

(ТАСС).

Зураглал

ТҮРҮҮ МЭРГЭЖЭЛТЭ

Хүн зоной бэеын элүүрые хамгаалгын мэргэжэлтэдэй түрүү зэргэдэ ябадаг сагаан халаадтаниие улад зомнай сэбэр һайхан, энэрхы сэдьхэлтэй хүнүүд юм гээд хэлсэдэг. Энэньшье тон зүб гэжэ һанагдана. Тэдэнэр налгай һайхан абари зангаараа бусадһаа илгардаг, ондоо хүнэй үбшэниие бэедээ, һанаан сэдьхэлдээ тон дүтөөр мэдэрэн ябадаг байха юм. Зүгөөр бидэнэр сагаан халаадтай хүнүүдтэ хүндэ байдалда ороод лэ байхадаа хандадаг гээшэ бэзэбди.

Энэ удаа Хорниин түбэй больницын «Түргэн туһаламжын» фельдшернүүдэй ажал хэрэгүүд тухай дурдан хөөрэхэ гэһэн хүсэлэнтэйбди.

«Түргэн туһаламжын» дежурна фельдшер Анна Никитична Юговатай хөөрэлдэжэ байтарнай, телефоной хонхо жэнгирбэ.

—Алло! «Түргэн туһаламжа», шагнана! гэхэ зуураа Анна Никитична,—юун болооб? Хаанаһаа хонходоноб-та? Үхибүүн гү? Хэды наһатай бэ? Халуунтай гү?—гэжэ асуужа байгаад, тэмдэглэл хэдэг зузаан дэбтэртээ бэшэнэ.

«Түргэн туһаламжын» дежурна машина уданшьегүй нэрлэгдэһэн адресаар ерэхэ гэртээ хүрэжэ ерэбэ. Ехээр халуурһан заахан үхибүүнэй эхэ ехээр һанаагаа зобонги. Яахабши теэд? Эхэ хүн гээшэмнай иимэл ха юм даа.

Үбшэн хүбүүе хараһан, шагнаһанайнгаа һүүлээр энэ сагаан халаадтай наһажаал эхэнэр хайшан гэжэ тэрэниие аргалха ёһотойб гэжэ залуу эхэдэ заабари үгөөд, үбшэнииень элирүүлжэ, хэрэгтэй эм дом абаха саарһа бэшээдхибэ.

Хүнгэн машинадаа һуугаад, больница урууга бусаха гэжэ ябатарнь, радиотелефоноор ондоо үбшэн хүндэ ошожо, туһаламжа үзүүлхыень шэнэ адрес дамжуулан дуулгагдаба.

Хорниин районой түбэй больницада 18-дахи жэлээ түргэн туһаламжын фельдшерээр хүдэлжэ, Анна Никитична олоной дунда хүндэтэй болоно, нэгэтэ бэшэ магтаалай грамотануудаар шагнагдаһан байха юм.

«Түргэн туһаламжын» фельдшер Югова үбшэн хүнүүдтэ зүбшэл үгэнэ, эмшэлнэ, хүл дээрэнь бодхоолсоно. Мүн заримдаа хэсүү сагай болоод байхада, һайн дураараа шуһаяа үгэжэ, аюулда ороод байһан хүнэй ами наһые абарһан байдаг.

Наһажаал болоожо ябаһан фельдшер Юговатай хөөрэлдэхэдөө, холын Саратов городто медицинскэ училищи 1956 ондо дүүргээд, манай Буряад орон хүрэжэ ерэһэн гэжэ мэдээ хүм. Түрүүшын арбаад жэлэй туршада Загарайн районой Ангир гэжэ һууринда фельдшерскэ пунктые даагшаар хүдэлөө. Хожомынь Хорниин районой больницада хүдэлнэ.

Анна Никитична наһанайнгаа нүхэр Михаил Ильич Юговтэй сугтаа дүрбэн үхибүүдые хүмүүжүүлэн, хүл дээрэнь гаргажа, эрдэм һургуулитай болгожо байна. Ехэ хүбүүн — Михаилынь Томск хотын автомобильнохаргын институт дүүргээд, гурбадахи жэлээ Свердловско областьдо өөрынгөө мэргэжэлээр ажаллана. Нүгөөдэ Владимир гэгшэнь сэрэгэй алба дүүргээд, ахынгаа һураһан институтда һурана. Ирина гэжэ одхон басаганиинь политехническэ институдай дүрбэдэхи курсада һурана. Зүгөөр Татьяна эхэтээ сугтаа хүдэлнэ.

— Манай Анна Никитична гээшэ дааһан хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг, медицинскэ училищи дүүргээд ерэһэн залуу мэргэжэлтэдтэ ехэ туһалдаг, олон жэлэй туршада олоһон дүй дүршэлдөө һургаха гэжэ оролдодог һайн һайхан ёһо заншалтай хүн гээшэ, —гэжэ районой түбэй больницын ахамад врач Сергей Петрович Кокоев хөөрөө һэн.

— Өөрынгөө хүдэлмэри тухай хэлэхэ юумэн намда үгыл даа, юрын лэ ажалтай хүмби. Үбшэн хүнүүдтэ туһаламжа үзүүлжэ байһандаа баясахаш. Теэд хүдэлмэримнай, мэргэжэлнай иимэ ха юм даа,— гээд тэрэ хөөрэдэг.

Жэлэй ямаршье сагта үдэр, һүнишье һаань, хура бороотой, һалхи шуурганшье байг, үбшэлһэн хүнүүдтэ түрүүшын түргэн туһаламжа үзүүлжэ урдихэ гэжэ гүн сэдьхэлһээ хүсэжэ ябаһан эдэ сагаан халаадтанай хүдэлмэри тиимэ юрын хэрэг бэшэ гээшэ ааб даа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЭДИР АЯНШАЛАГШАД МҮРЫСЭБЭ

Зунай үдэрэй хэды уташье һаань, Улаан-Үдэһээ холо бэшэ оршодог Нугаһата хүндыдэ ходо һэбшээтэйхэн байдаг. Эгээл энээхэн үеэр нарһанай дабирхайтай холисолдоһон арюухан агаараар сээжэ дүүрэн амилхада хэды зохид бэ. Городой шууяан cooһoo нишэ ерэһэн хүн байгаалиин үзэсхэлэндэ аятай зохидоор амаржа, хүсэ шадалаа нэмээдэг гээшэ.

Мүнөө эндэ Россин зүүн зүгэй эдир аяншалагшад Бүхэроссин XV мүрысөөндэ хабаадахаяа хэдэн үдэрөөр ерэнхэй. Алишье талаһаань арьял үндэр модонуудаар хүреэлэгдэһэн жэгдэ талмай дээрэ «П» үзэгөөр табигдаһан үнгэ бүриин майханууд соо хорин зургаан хизаар, область болон автономито республикануудай түлөөлэгшэд байрланхай. Урдань иимэ юумэ үзөөгүй Нугаһата хүнды оронойимнай аха дүү арадуудай элдэб хэлэн дээрэ сууряатана. Айлшаднай манай республикада ерэхынгээ урда тээ түрэл нютагуудтаа ехэ-ехэ мүрысөөнүүдтэ илалта түйлаһан алдартай. Тэдэнэй дундаһаа Еврейн автономито областиин болон хүршэ Тувагай АССР-эй эдир аяншалагшадые нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Юуб гэхэдэ, Еврейн область энэ жэлдэ алтан ойгоо тэмдэглээ, харин тувынхид СССР-эй бүридэлдэ ороһоор 40 жэлэйнгээ ойе угтажа байна. Ушар иимэһээ тэндэхи эдир аяншалагшадай хэрэгүүд угаа һонирхолтой.

— Түрэл областиингоо байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ манай эдир аяншалагшад хизаар ороноо шэнжэлхэ талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулһан байна. Һаяхан Эхэ оронойнгоо үндэр хайра — «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан Биробиджан городтомнай эдир туристнүүдэй «Горизонт» гэжэ клуб байгуулагданхай. Тэрэнэй хүдэлмэридэ городой һургуулинуудай эгээл эрхим, эдэбхи ехэтэй һурагшад хабаададаг юм,—гэжэ ОблОНО-гой инспектор Светлана Дмитриевна Цейнис хэлээд, хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ. —Энэ клубнай хүдөөгэй һургуулинуудта ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Алдарта ойн жэлдэ «Горизонтын» туристнүүд Бага-Хинганай хүсэд шэнжэлэгдээгүй агы нүхэнүүдээр ябажа, һонирхолтой нээлтэнүүдые хэһэн байна. Мүн баһа Хинганай дабаан дээгүүр ябажа, баатарай үхэлөөр унаһан хилэ сахигша Федькогой хүшөөдэ баглаа сэсэг табяа.

Эдир аяншалагшад миин бэеэ һамааруулна, һорино бэшэ, харин эрдэмтэд, геологууд болон бусад мэргэжэлтэдэй даабаряар горитойхон хүдэлмэри ябуулжа, түрэл нютагайнгаа түүхэ шэнжэлнэ, байгаалиин баялигуудые элирүүлхэ талаар ехэ юумэ хэнэ. Илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда түйлагдаһан Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ аяншалгын шэнэ маршрудууд нээгдэжэ, хүбүүд, басагад совет арадай дайшалхы ба ажалай алдар солын газарнуудаар ябажа, баян материалнуудые суглуулжа байнхай.

Туваһаа ерэһэн айлшадайнгаа ажал хэрэгүүдээр омогорхомоор лэ. Дайнай жэлнүүдэй үедэ СССР-эй бүридэлдэ ороһон тува арад алдарта ойнгоо баярые амжалта түтэсөөр угтахын түлөө оролдожо байнхай. Һургуулиин үхибүүдшье социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, һуралсалдаа һайн үрэ дүн түйлаба, зунайнгаа амаралтые ашатай туһатайгаар үнгэргэнэ. Жэшээлхэдэ, мүнөө манай нишэ ерээд байһан Чаданай 1-дэхи дунда һургуулиин үхибүүд һуралсалайнгаа жэлые бултадаа «һайн», «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр түгэсхэһэн юм.

Манай республикада түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэжэ байһан эдир аяншалагшадай ехэ мүрысөөндэ хабаадагшадые Улаан-Үдын һургуулинуудай түлөөлэгшэд хүндэтэйгөөр угтажа, шефтээ абаашье һаа, түрэл нютагайнгаа командын хойноһоо һанаагаа зобоно ёһотой. Ушар иимэһээ бидэнэр республикаяа түлөөлжэ байһан Улаан-Үдын 49-дэхи һургуулиин аяншалагшадтай уулзажа, ажабайдалаарнь һонирхобобди.

Яхадай АССР-эй болон Эрхүүгэй командануудтай зэргэлүүлэн табигдаһан майханууд cooһoo хүхюун шоглой зугаа, энеэдэн соностоно. Эндэ манай командын капитан Женя Корогидиниие тойроһон үхибүүд уран һайханай конкурсдо бэлдэжэ байба.

Тингэһээр байтарнай «Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуулиин һурагшадай «Наран» гэжэ ансамблиин концерт харахаяа шамдагты!» гэһэн соносхол радиогоор хэгдэжэ, майхануудай хажуугаар гансал дежурнанууд үлэнэ. Үетэнэйнгөө табиһан концертын номер бүхэниие халуун альга ташалгаар үдэшэһэн туристнүүд зарим дуунуудыень хамта дуулалсаха юм. Юу хэлэхэбши, үхибүүд лэ ха юм — бэе бэеэ түргэн ойлголсожо шададаг зон гээшэ ааб даа. Тиигээдшье аяншалагшадай уран һайханай конкурс эхилнэ, үдэшын харанхы болотор Нугаһатын хүнды дуу, хүгжэмөөр зэдэлээ һэн.

Июлиин 16-да Россин зүүн зүгэй зонын эдир аяншалагшадай мүрысөөн түгэсэжэ, дүнгүүдынь согсологдобо. Нэгэдэхи һуури Кемеровскэ областиин эдир аяншалагшад эзэлээ, хоёрдохи һуурида Пермскэ областиин түлөөлэгшэд, гурбадахи һуурида Курганска областиин үхибүүд. Хакассиин автономито областиин эдиршүүл дүрбэдэхи һуурида гараа. Табадахи һуури Новосибирскэ областиин һурагшад эзэлбэ. Манай Буряадай АССР-эй эдир аяншалагшад конкурсһоо гадуур мүрысөөндэ хабаадажа, июлиин 23-да эхилхэ Бүхэроссиин эдир аяншалагшадай следтэ хабаадахаяа Белгород хото ошохонь.

Б. ТУМУРОВА,
Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студентка.
Д. МУНКУЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Курганска областиин командын гэшүүн Юра Майманов. 2. Мүрысөөнэй үе. 3. Эрхүүгэй областиин эдир аяншалагшад туристска техникээр мүрысэжэ байна.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС • АПН

СФНО-гой ҺУНГАЛТЫН УРДАХИ ПРОГРАММА

МАНАГУА. Национальна сүлөөлгын Сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Никарагуагай Национальна һэргээлгын правительствын хүтэлбэрилхы соведэй координатор Д. Ортега байгша оной ноябриин 4-дэ үнгэргэгдэхэ бүгэдэниитын һунгалтада республикын президентын тушаалда СФНО-гой кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ. СФНО-гой зүбшэлэлгын дээдын зургаанай —Сандинис ассамблейн ээлжээтэ бэшэ сесси дээрэ энээн тухай шиидхэбэри баталан абтаба. Правительствын хүтэлбэрилхы соведэй гэшүүн С. Рамирес вице-президентын тушаалда дэбжүүлэгдээ.

Никарагуагай ерээдүйн парламентын — Национальна ассамблейн депутадуудта СФНО-hoo дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай список сесси дээрэ нэгэн дуугаар һайшаагдаа. Тэдэнэй дунда арадай засагай эдэбхитэд, гүрэнэй ба ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагшад бии.

Сессиин хаалта дээрэ Д. Ортега үгэ хэлэхэдээ, һунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадажа, СФНО-гой кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень никарагуан бүхы арадые уряалба. Революционно хубилалтануудай программын түлөө арад зон дуугаа үгэхэ бээз гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлбэ.

Д. Ортега СФНО-гой һунгалтын урда тээхи программые соносхон уншаа. Арадай засагые саашадань бэхижүүлхэ, хүтэлбэриин ниитын гуримые нарижуулан һайжаруулха гээд тэрээн дотор хараалагдана. Ороной бээз хамгаалха · хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ, США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа Эхэ ороноо хамгаалхын тула арад зоноо зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангаха шухала зорилго табигдана.

Никарагуагай болон арад зонойнь аша туһада харюусаха гадаадын бэеэ даанхай политика саашадаашье ябуулха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалха уялга СФНО абана. Түбэй Америкэдэ эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар хүсэлэл оролдолгонуудаа саашадаашье үргэлжэлүүлхэбди, тиихэдээ бэеэ даанхай сүлөөтэ орон байха манай эрхэ тухай мартахагүйбди,— гэжэ Д. Ортега онсолон тэмдэглэбэ.

СФНО-гой программа дотор экономико саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ, мүлжэлгэ дарлалгагүй общество байгуулха гол шэглэлнүүд баһал хараалагдаа. Аграрна реформо, гэгээрэл ба элүүрые хамгаалгые хүгжөөхэ асуудалнууд шухала һуури эзэлнэ.

С. ХУСЕЙН ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

БАГДАД. Ирагай революциин 16 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ороной президент С. Хусейн арад зондоо хандажа, үгэ хэлэбэ. 1968 онһоо хойшонхи үедэ Ирак хүгжэлтын бүхы талануудаар нилээд ехэ амжалтануудые түйлаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Оронойнгоо байгаалиин баялигуудай дүүрэн эрхэтэ эзэд болоһон ирак бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар амжалтанууд түйлагдаа юм. Хүгжэлтэ дэбжэлтын ба социально-экономическа хүгжэлтын замаар Ирак саашадаашье дабшаха юм гэжэ президент онсолон тэмдэглэбэ.

Ирантай дайн байлдаа болюулха, хоёр ороной хоорондохи хёмороо зуришэлдөөе амгалан ёһоор гуримшуулха гэжэ Ирагай оролдодог байһые С. Хусейн батадхаба. Энэ районда амгалан тайбан байдал тогтоохо зорилготой ямаршье үүсхэлнүүдые Ирак дэмжэхэ юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

СИБИРИИН АРТИСТНУУДАЙ АМЖАЛТА

СТАМБУЛ. Искусствын уласхоорондын 12-дохи фестивалиин программатай зохилдуулагдан, Красноярскын Гүрэнэй Сибириин хатарай ансамблиин гастрольнууд эндэ амжалтатайгаар түгэсхэгдэбэ. Совет артистнуудай номернууд фестивалиин эгээл шэмэг һайхан, сэдьхэлдэ хадуугдамаар номернуудай нэгэниинь байгаа гэжэ «Гюнайдын» газетэ бэшэнэ.

Фестивалиин амжалтатайгаар үнгэргэгдэһэндэ совет артистнуудай хабаадалга ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ фестивалиин президент Неджат Эдзаджибаши ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ. Сибириинхидэй концертые 30 мянганһаа дээшэ хүн орожо хараа. Тэдэнэр ород арадай хатарнуудай хажуугаар Сибириин бага яһатанай хатарнуудтай түрүүшынхеэ танилсаһан байна.

США-гай ДУРАДХАЛ БУРУУШААГДАБА

ЛОНДОН. Юрын боеголовкотой «минитмен» гэжэ американ ракетэнүүдые ороной газар дээрэ таран тодхохо тухай США-гай дурадхалые Великобританиин правительство буруушааба. Энээнэй урда тээ энэ талаар болоһон хөөрэлдөөнүүд тушаа парламентын гэшүүн-лейборист Р. Бойесой асуултада бэшэмэл харюу үгэхэдөө, премьер-министр М. Тэтчер энээн тухай мэдээсээ юм. «Энээнэй урда тээ бидэнэртэ иимэ дурадхалай хуулита бэшээр хэгдэһэн байгаашье һаань, Британиин правительство тэрэниие хаража үзэхэгүй юм гэжэ харюу дотор хэлэгдэнэ.

Манай айлшан

«НААДАГДААГҮЙ РОЛЬНУУД ОЛОН...»

Улаан-Үдэдэмнай Камчаткын Арадуудай Хани барисаанай орденто областной драматическа театрай гастрольнууд үргэлжэлһөөр. Зохёохы энэ коллективэй бэлиг түгэлдэр артистнартай улаан-үдынхиднай урмашан танилсажа байнхай. РСФСР-эй арадай артистка ГАЛИНА АСТРАХАНКИНАГАЙ актёрско бэлиг шадабари тэдэнии илангаяа ехээр бахархуулна. Манай газетын корреспондент Б. ДАМБАРИНЧИНОВА Галина Васильевнатай өөртэйнь уулзахадаа, хэдэ-хэдэн асуудалда харюу үгэхыень гуйһан байна. Хөөрэлдөөень уншагшадай анхаралда толилнобди.

— Галина Васильевна, Та энэ театрта гушаад жэлэй туршада актрисаар хүдэлнэт. Энэмнай ехэхэн лэ хугасаа гээшэ бэзэ. Юугээрэа, яахадаа энэ коллектив Танда дүтөөр һанагдаха байнаб!

— Свердловск хотын театральна институдые дүүргээд байтараа, би, Пермьдэ түрэһэн басаган, гэб гэнтэ заха холын Камчатка руу шуумайшоо бэлэйлби даа. Мүнөө болоод байхада, юундэ, ямар ушарһаа тииһэнээ ойлгуулханьшье бэрхэтэй. Юрэдөө, залуу хүнэй һанаанда холын тэрэ хизаарай нэрэньшье жэгтэй һонёор, дура татамаар үзэгдөө гээбы даа... Тэрэ гэһэнһээ хойшо 28 жэл үнгэрбэ. Камчаткын һуртэй һайхан хизаар намда түрэлһөө түрэл мэтэ болонхой, харин театрни... Юу хэлэхэб, залуу наһанайнгаа тэрэ алхам тухай нэгэтэшье халаглажа үзөөгүйб.

Зохёохы коллективүүдэй ажабайдал нэгэл хэбээрээ ябажа байдаггүй гэжэ мэдээжэ. Манайшье театрай ажабайдалда амжалтатай һайн ажалайшье, урагшагүйдэлгыншье — элдэб хаһанууд ерэгшэ. Теэд ямаршье сагта коллективэйхиднай эб нэгэдэлтэйгээр, зохёохы нэгэн эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ шададаг юм лэ даа. Һэнэггүй жэжэ ерсалдаанай гараханьтон үсөөн үзэгдэдэг... Тиигээдшье ямар һонин, тусгаар бэлигтэй зон театртамнай хүдэлдэг гэжэ һананат! М. С. Соловьева, В. П. Андрианов В. Б. Болеславский — эдэ хүнүүдтэй би хэдэн арбаад жэлэй туршада суг хүдэлөөб. Байгаалиар заяагдаһан бэлигтэй, атаархамаар һайхан ебаритай зон... Харин залуушуул тухай хэлэнгүй байжа болохоор аал? Елена Улыбина, Анна Савельева, Олег Боглюков — эдэ бэрхэшүүл мүнөө театрай зохёохы гол хүсэниинь болоод байна ха юм. Аха дүүнэрни мэтээр һанагдадаг эдэ зонтой суг, театртамнай тогтоһон ёһотой зохёохы оршон байдалда хүдэлжэ байһамни намда юуннэшье үлүүгээр һанагдадаг лэ даа... Асуудалдатнай харюусаба гээшэ гүб?

— Һайн бэлэйт, Галина Васильевна. Үшөө нимэ нэгэ асуудал байна. Театрта ерэһэн сагһаа хойшо хэдэн олон режиссёртой хүдэлжэ үзэһэн бэзэт. Хэниинь, юугээрээ Танда хадуугдаа һэм! Тиихэдэ ямар режиссёртой хүдэлхэдэ, Танда һонирхолтой байдаг бэ?

— Үнэхөөрөөшье, нилээд олон режиссёр һэлгээ һэн хаш. Теэд яахаб, театр гээшэмнай онсо өөрсэ гуримуудтай зохёохы организм гээшэ ааб даа. Р. А. Сиротатай — мэдэнэ гүбта даа, мүнөө МХАТ-да оронхой — хүдэлһэнөө нэгэтэшье мартадаггүйб. Хэды һонирхолтой хүн гээшэ һэм. Бүри олон жэлэй үнгэрһэн хойно, гастрольдо Москва ошоод байхадаа, тэрээнтэй уулзаа һэм. Наадахыемни харахадаа, ямар сэгнэлтэ үгэхэнь ааб гэжэ сэдьхэлээ хэды доһолообиб!..

Өөрсэ һонин маягтай, юумэн бүхэниие өөрынхеэрээ бодомжолжо үзэдэг, һанамжаараа бусадые һонирхуулжа шададаг, тусгаар хурса режиссёртой хүдэлхэдэ, һонин байдаг. Театртамнай мүнөө ерээд хүдэлжэ байһан залуу режиссёр Юрий Погребничко эгээл тиимэ хүн гээшэ ха гэжэ урмашан бододог болонхойб. Һүүлэй үеын найруулгануудыень хаража үзэбэл, энэ хэлэгшыем зүбшөөхэтнай лабтай. Харин Игорь Зайцев? Мэргэжэлээрээ актёршье һаа, энэ хүмнай тон һонирхолтой зүжэгүүдые өөрөө табижа эхилэнхэйл. А. Дударевай «Үдэшыешье» абаад үзыт! А. Кузнецов түрүүтэй театрай гурбан аха захатан хорин дүрбэтэйхэн хүбүүнэй хүтэлбэри доро энэ зүжэгые найруулаабди. Тиигээд юун гэжэ һананат! Зүжэг дээрэ нимэ шуналтайгаар хүдэлһэнөө урданьшье, хожомыньшье һананагүйб...

— Тон дуратай рольнууд тухайгаа төбшөхөноор хөөрэжэ үгыт...

— Дурагүй рольнууд гэжэ байха юм аал даа? Өөрыгөө хүндэлдэг актёр гээшэ нэгэ үдэшэнь үнэн сэдьхэлһээ, үглөөдэрынь лаблан һагад наадаха ёһогүйл. Тиимэһээ ролёо голожо, муу талыень бэдэржэ байнгүй, удхыень гүнзэгырүүлжэ, үнэншэмэ һонин болгохые оролдохо зэргэтэйбди. Энэ нэгэдэхеэр. Иигэжэ хэлэбэшье һаам, сэдьхэлдэм илангаяа дүтөөр үзэгдэдэг, һанал бодолыем дууһыень ээлдэг рольнууд намда бии. Тэдэнэймни нэгэн — Толгонай. Ч. Айтматовай «Эхын тэряалангые» манай театрайхид оронойнгоо түрүү коллективүүдтэй зэргэ табяа һэн. Толгонай... Ургыһаа уян сэдьхэлтэй, шулуунһаа хатуу зоригтой эхэнэр, Эхэ... Толгонайетнай мартаагүйбди гэжэ танай харагшад һая намда хэлээ һэн. Табан жэлэй саана Улаан-Үдэ гастрольдо ерэхэдээ, «Эхын таряалангые» асарһан байгаа бшуубди.

Ф. Шиллерэй «Мария Стюартда» хатан Елизаветые тон дуратайгаар наададагби. Классическа зүжэгүүдтэ наадаһан үсөөхэн рольнуудаймни аһан һонирхолтойнь ха юм.

Ехэнхидээ шог ёгтото зүжэгүүдтэ комедийна хурса образуудые бүтээхые оролдодогби. Юундэб гэжэ гү? Зан абаридам, түхэл шарайдам, гүйсэдхэхы маягтамниншье таарамаар байна ха юм. Жэшээлбэл, Н. В. Гоголиин «Һамга абалгада» зууршалагша эхэнэр Фёклын образ дээрэ хүдэлөө һэм. Амиды «шолмос төөдэйе» абьяастайгаар наадахые оролдогдоо... Тиихэдэ Дж. Патригай «Хүндэтэ Памелэдэ» Памела, А. Галинай «Ретродэ» — Роза Александровна, А. Дударевай «Үдэшэдэ» Ганна... Гэхэ мэтээр тоолобол, яһала олон комедийна образууд нэрлэгдэхэ. Түрүүшээр харахада, эдэ героининуудни энеэдэтэй һонин, гэнэн хонгор ебаритай зон шэнги аад, үнэндөө уншэрэн гансаардаһан, зол хубигүй хүнүүд... Рольнуудайнгаа хоёрдохи план дээрэ үсэдөөр хүдэлжэ, дүүрэнги шэнжэтэй, удхаар гүнзэгы образуудые бүтээхэ гэһэн зорилгомни эндэһээ гаража ерэнэ ха юм...

— Мүнөө үеын драматургиин хүгжэлтэ тухай элдэб һанамжанууд хэлэгдэнэ. Тон һонирхолтой бүтээлнүүд, бүри шэнэ шэглэлнүүд драматургидамнай мүндэлөө гэжэ зарим шэнжэлэгшэд тоолоно. Нүгөө зариман энээниие гол таһа арсаха зуураа...

— Хүлисэгты, асуудалыетнай ойлгобоб. Би түрүүшын һанамжые зүбтэйдэ тоолохо байнаб. Мүнөө сагта һайн пьесэнүүд мүндэлнэгүй гэжэ яажа хэлэжэ болохоб! А. Галин, Л. Петрушевская, В. Арро, В. Славкин, В. Гуркин, С. Злотников, А. Дударев мэтын бэлигтэйшүүл драматургида өөрынгөө үгые хэлээгүй юм аал? Манайшье театрта А. Дударевай, В. Аррогой, А. Галинай зүжэгүүд амжалта түгэсөөр табигданал. Эдэ гурбан зүжэгтэ би тон дуратайгаар хабаадан аб. Үшөөшье һонин зүжэгүүдэй бэшэгдэхые тэсэжэ ядан хүлеэдэгби... Арба гаран жэлэй саана зохёохы ажабайдалдамни нэгэ жэгтэй саг тохёолдожо, ажалдаа шуналгүйгөөр хандадаг болошоод байгаа һэм. Харин мүнөө... тад ондоо хаһа ерээл! Болбосоролго, мүлирэлгын сагшье тулаа юм бэзэ. Теэд гансашье энэ бэшэл даа. Үдэр ерэхэ бүри шэнэ зохёолнууд, шэнэ рольнууд мүндэлнэ. Тиимэһээл хүдэлхэ, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ хүсэл эжэлүүдгүй зосоомни түрэхэ юм.

— Һайхан хүсэл гээшэл даа, Галина Васильевна. Мүнөө бүхы харагшадай, уншагшадай зүгһөө Танда баярые хүргөөд, ажалдатнай амжалта, ажабайдалдатнай жаргал үреэнэбди!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй арадай артистка Г. В. Астраханкина американ драматург Дж. Патригай «Хүндэтэ Памелэ» гэһэн зүжэгтэ.

Ю. СТРЕЛЬНИКОВЭЙ фото.

Уласхоорондо шэнжэлэл

ЯДЕРНА ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙС...

Дэлхэй дээрэхи байдалай улам аюултай боложо байһан ушарһаа арадуудай һанаагаа зобохо зүбтэй. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгын түргэдэхэ ба үргэдэхэ бүри ядерна дайнай һүжэржэ болохо аюул ехэдэнэ. Энээнэй түлөө гэм зэмэнь бүхы дэлхэйе эзэрхэн зонхилхо гэһэн зорилго урдаа табиһан США-гай засаг баригшадта тохёгдохо ёһотой. Тэдэнэр сэрэгэй хүсэнэй талаар Советскэ Союзһаа булюу байдалтай болохо хараа шугам үсэд нэтэрүүгээр бэелүүлэн, шэнэ түхэлэй, нэн түрүүн ядерна зэбсэгүүдые зохёон бүтээхэ үргэн ехэ программа бэелүүлжэ байна.

Дэлхэйн арадууд Вашингтоной захиргаанай гадаадын политикын бодомжогүй балмад хараа шугамда эсэргүү тэмсэлээ үргэдхэжэ байна. Дэлхэйн элдэб заха хизаарнуудһаа, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудһаа информационно агентствэнүүдэй дамжуулжа байһан мэдээсэлнүүд энэ ушар байдалые элирхэйлэн гэршэлнэ. Сан-Францискада олониитын хабаадалгатай ехэ митинг болобо. Тэрээндэ хабаадагшад ядерна буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые дары түргэн зогсоохо, гадаадын политикада милитарис хараа шугамһаа арсаха эрилтэ Рейганэй захиргаанай урда табиба. Уласхоорондын байдалай эрид муудаһанай, ядерна дайнай аюулай ехэдэжэ байһанай түлөө Рейганэй захиргаан сүм харюусаха ёһотой гээд митинг дээрэ үгэ хэлэһэн США-гай ниитын элитэ ажал ябуулагша Дж. Джексон онсолон тэмдэглээ.

Баруун Европодо, илангаяа түрүүшын добтолгодо хэрэглэгдэхээр американ ядерна ракетэнүүдэй тара... байһан оронуудта дайнда... лөөн тон ехээр үргэдэжэ... хүтэлбэриин зүгһөө ... нүүдэй хэды абтажа бай... Англида, Голландида, Ит... оронуудта ажалшадай де... болюулагданагүй.

Американ ракетэнүүдэй... Сицили аралай Комизо... найрамдалай уласхооронд... эдэбхитэд эб найрамдалые... гаалха, ядерна дай хэхэ аю... тэ эсэргүү ябуулга хэхэ бү... ма зохёонхой. Сицилиин з... Палермо хотодо июлиин... рамдал аршалан хамгаал... даһан олониитын хабаада... нифестаци болоо.

США-гай харюусалгагүй... мээр хүн түрэлтэндэ тохёо... ядерна дайнай аюулай үз... хойшолонгууд тухай Япон... далай тала баримталагшад... Хиросимада хаягдаһан аме... бомбын тэһэрэлгэһээ ами... шадай дурасхаалда хэтэ м... дэ носожо байдаг. Дайнд... фетэ дамжуулагшад эдэ ү... найрамдалай Хиросимын... сожо байһан тэрэ галһаа ф... гаранхай.

Дэлхэйн эб найрамдалд... хүнүүдтэй хамта Индиин... хүн зон дабшана. Мүнөө... найрамдалай түлөө тэмсэл... циональна һара үнгэргэгд...

КИПРЭЙ АРАДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГ...

Дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой олониитэ жэл бүри июлиин хахадта Киприэй һаналаа нэгэдэлгын недели үнгэргэдэг болонхой. ООН-ой, мүн Кипрэй һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын комитедэй үүсхэлээр энэ недели эмхидхэгдэнэ. Энэ жэлдэ дурсагдагша недели Кипрэй гүрэндэ эсэргүү урбалтын хэгдэһээр 10 жэлтэй тохёолдобо. Тэрэ урбалтые эмхидхэгшэд президент Макариосай хуулита правительствые унагааха түсэбтэй байһан. Империализмын ба американ тусхай албанай туһаламжаар гүрэнэй урбалта хэгшэд арал дээрэ Турциин сэрэгүүдые асаржа, ороноо таһаран хубааралгада оруулһан байха юм. 200 мянганһаа дээшэ киприодууд гэр байрагүй боложо, зайгуултажа ошонхой. Грек болон турок общинанууд ами аминдаа зорюута болгогдоһон ушарһаа оронойнь экономическа харилсаа холбоон таһалдаа, олониитэ хүн зоной ажабайдалда тон муу нүлөө үзүүлэгдэжэ байһаар.

Кипрэй правительство, ажалша арадай түрүү үзэлтэй парти (АКЭЛ) ба аралай демократическа бусад хүсэнүүд Кипрэй бэрхэшээлтэ асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхын түлөө, бэеэ даанхай байдалай, бүтэн бүрин газартай, сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаагүй байхын түлөө тэмсэл ябуулна. Гэбэшье мүнөө болотор арал дээрэхи байдал орёо, бэрхэшээл ехэтэй байһан зандаа. Хэдэн жэлэй туршада таһалдуулагдажа байгаад үргэлжэлһэн хоёр общинын түлөөлэгшэдэй хоорондохи хөөрэлдөөн ямаршье үрэ дүн түйлангүй, эсэсэй эсэстэ болюулагдаһан байха юм. ООН-ой Генеральна секретариин үүсхэлээр грек ба турок общинануудай түлөөлэгшэдэй ээлжээтэ уулзалга августын эхеэр Венэдэ үнгэргэхээр... хай.

Кипрэй дотоодын хэрэг... листнуудай саг үргэлжы... США-гай ба НАТО-гай... союзнигуудай тэрэ арал... римхэй сэрэгэй бааза бо... нүүд хадаа Кипрэй асуу... римшуулха замда гол хаа... мүнөөшье тэрэл зандаа... рикын сэрэгэйхид Англии... дэхи Актори ба Декали... баазануудые өөһэдынгөө... гэнөөр хэрэглэжэ байдаг... паратистнуудай хуули... Кипрэй турок республика... гэжэ соносхогдоһоной һү... тон Фамагусты шадар Т... дээр эзэмдэгдэһэн Лефко... ринда агаарай сэрэгэй ех... эхилһэн. Тэндэнь мүнөө... самоледууд буудаг бол... тэй нэгэ доро Дундада д... бүхыдэнь электронно таг... ябуулгын ехэ түб түхеэр... Энэ арал дээрэ США-г... сэрэгүүдэй байрлалгаһаа... тэ бэшэ, харин хүршэ б... нуудта айхабтар аюултай... шье маргалта байхагүй... харата элдэб ябуулган... хүсэ сэхэ хэрэглэн, ар... эзэмдэн зонхилхо һэдэл... мэдээжэ ха юм.

Арал дээрэ бэеэ даан... гүрэнөө үлөөхын түлөө т... һан кипр арадтай уласхо... үзэлтэй хүсэнүүдэй һана... эндэ тохёолдоод байһан... айхабтар шухала удха ша...

США: ДЕМОКРАДУУД ФИНИШТЭ Д...

США-гай демократическа партиин съезд үнгэрһэн неделидэ Сан-Францискада болобо. Энэл съезд дээрэ ноябриин 6-да үнгэргэгдэхэ президентын һунгалтын урда тээхи тэмсэлэй дайшалхы хараа шэглэл эсэслэн тодорхойлогдохо ёһотой байһан. «Демокрадууд болон республиканецуудай национальна съезднүүд юрэ шиидхэбэри абахын тулада зарлагдадаг бэшэ, харин партиие, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые һунгагшадтай нюур нюураарнь уулзуулхын тулада үнгэргэгдэдэг юм», — гээд Си-би-эс телекомпани тэмдэглээ. Ушар нимэһээ Сан-Францискада үнгэргэгдэһэн суглаан энэ талаар ондоо үүргэ дүүргээгүй.

Съездын делегадууд президентын тушаалда кандидадаар Уолтер Мондейлые баталан һунгаад, вице-президентын тушаалда тэрэнэй шэлэһэн түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Джеральдин Ферраро гэгшын кандидатура һайшаагдаа. Мондейл тушаа хэлэхэ болоо һаа, дүршэл ехэтэй политик, урдань вице-президент байһан, тэрэнэй кандидатурын табигдахань урид шиидхэгдэнхэй байгаа һаа, харин Ферраро гэгшын кандидатура США-гай политическэ ажабайдалда түрүүшынхиеэ үзэгдэһэн ушарал мүн. Тэрэ хадаа оронойнь түүхэдэ энэ тушаалда дэбжүүлэгдэһэн түрүүшын эхэнэр болоно.

Съезд дээрэ һунгалтын урда тээхи программаар шанга гэгшын арсалдаа буляалдаан болоо. Тэрэ программые үндэһэ һуури болгон демокрадууд Сагаан байшандахи үндэр тушаалай түлөө республиканецуудтай тэмсэл хэхэ болоно. Энэ тэмсэл хадаа Рейганэй захиргаанай гадаадын политикын милитарис хараа шугамай, орон доторoo арад зондо эсэргүү дотоодын политикын эрид шууд буруушаагдажа байһаниие элирхэйлэн харуулна.

Элдэб штадуудай 1400 ... дай үүсхэлээр США-гай ... зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн ... рээ даажа абаха тухай ... лагдаһан, тиихэдэ сэрэгэй ... ритойхоноор хороохо эр... байна. Гэбэшье съезд... баалалта ехээр хэһэн, ... элдэб мэхэ гохо гаргаһан... бэри программада оруул... һабаринуудые зайсуулжа... программын гадаадын ... зарим тэдыхэн заһабари... зүбшэн хэлсэлгэдэ табиг... үлөө. Дотоодын асуудал... хэлсэхэдэнь мүн энэл та... политическэ байдал шэ... граммын энэ бүлэгтэ хү... гүй гэжэ тэмдэглэнэ, жэ... мын авторнууд мүнөө ... хүнүүдэй хүдэлмэригүйдэ... шухала асуудалнуудай ... дээрээ даажа абанагүй.

Иигэжэ демократическа... тын урда тээхи өөрын... дотор һунгагшадтаа то... асуудалнуудые шиидхэх... хэнэгүй. Энэ ушарһаа Са... түлөө болохоёо байһан ... да амжалта түйлаха ар... багадхана. Теэд ондоошье... үгы ха юм даа. Ушарынь, ... демокрадууд өөһэдынь ... тэмсэлшэд болохо респу... адли теори болон практик... корпорацинуудай, тэрэ... промышленна комплексы... аша туһын хэрэгүүдые ха...

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БААТАРШАЛГЫН ЗАМ

1935 оной эхиндэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай путевкоор 1500 залуу хүдэлмэришэд - комсомолшуул манай Буряадта түрүүшын завод барилсахаяа ерэһэн түүхэтэй. Тэрэнэй тоодо, Вологодско вагон заһабарилгын заводой слесарь Сергей Орешков болон Свердловско областиин Лысьвенскэ металлургическа заводой токарь Борис Поздеев ба болон бусад нүхэд байлсаһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ ПВЗ-һээ ошоһон 390 хүдэлмэришэд баатарай үхэлөөр унаа. Тэдэнэй дунда Советскэ Союзай Геройнууд С. Н. Орешков ба И. А. Вакарин гэгшэд оролсоһон байха.

19 наһатай Сергей Орешков ПВЗ-дэ слесарьээр хүдэлжэ, ажалдаа шударгы бэрхэ, айхабтар ханалгатай, халаанайнгаа, һарынгаа даабаринуудые саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэдэг байһан юм. 1936 оной апрелиин 1-һээ ПВЗ дээрэ шэнэ нормо абтажа, С. Орешков тэрэниие халуунаар дэмжэжэ, үшөө ехэ амжалтатайгаар, «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр продукцияа бүтээдэг байба. Эрхим зэргын үүсхэлшэд үйлэдбэри дээрэ урган гараба. 1936 оной август һарада тэдэнэй тоо 11,2 процент байһан һаа, 1937 оной январиин 1-нэй мэдээгээр, бүхы хүдэлмэришэнэй 23,5 процент болоһон байна.

Улаан-Үдэ городой промышленностиин стахановецуудай слет дээрэ ПВЗ-гэй хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд социалис ажалай үльгэр жэшээ харуулна гэжэ тэмдэглэгдэһэн юм. Стахановска арбан хоногой үедэ олон тоото хүдэлмэришэд — Попов, Орешков, Иванов, Железняков гэгшэд халаан соогоо 4—4 нормо үгэдэг болоһон байгаа.

1937 оной декабриин 27-до болоһон стахановецуудай слет дээрэ С. Орешков ажалайнгаа бүтээсые ямар аргаар ехэ болгодог тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Ажалаймнай амжалта бригадымнай эбтэй, бултадаа үгэеэ ойлголсодог байһанһаа дулдыдана гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

1937 ондо Улаан-Үдын ПВЗ-эйн барилга дүүрэжэ, бүхы цехүүдынь ашаглалгада үгтэһэн байна. 1938 оной эхиндэ энэ заводые Буряадай түрүүшын гигант гэжэ нэрлэһэн юм. Заводой ургахатай хамта ажалай олон түрүүшүүл тодоржо, гээгдэжэ ябаһан зарим нүхэдтөө хамһалсадаг байһан юм. Иимэ түрүү зэргын нүхэдэй дунда С. Орешков комсомолой бюрогой гэшүүн ябалсаа. Тэрэ уран һайханай харалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа. Үйлэдбэриин түрүү зэргэдэ ябаһан С. Орешковые локомотив суглуулгын цехэй мастераар томилбо. Энэ ажалдаа эдэбхи харуулжа, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болоо.

Заводой локомотив-вагон заһабарилгын цехэй слесарь Социалис Ажалай Герой П. П. Милин С. Орешковтэй суг хамта хүдэлхэдөө, тэрээн тухай иигэжэ хэлэһэн байдаг.

— Энэ гэрэлтэй, хёрхо нюдэтэй, хүхюун шог зугаатай хүбүүнтэй хамта зэргэлжэ хүдэлхэдөө, тэрэниие һайн мэдэхэ болооб. Энэ хадаа өөрынгөө ажалда тон дуратай хүн юм. Хойрог залхуу хүнүүдтэ айхабтар дурагүй. бүгэдэнэй түлөө хүдэлдэг байгаа. Тэрэнэй абари зан иимэ.

Сэбэр сэхэ ябадалтай С. Н. Орешков тухай үшөө нэгэ баримта. 1942 ондо С. Орешков өөрөө һайн дураараа хүсэлжэ, фронтдо эльгээгдэбэ. Ябаган сэрэгшэнэй училищи дүүргээд, младша лейтенант болоод. Эхэ ороноо хамгаалхаяа Баруун-Урда фронтдо ерэбэ. Тэндэ нэгэнтэ бэшэ шанга тулалдаанда орожо, эрэлхэгээр дайлалдаба. 1943 оной июниин 26-да заводойнгоо нүхэдтэ бэшээ һэн: «Харьков город тээшэ дайсанаа үлдэжэ ябанабди. Немецүүдые бардамаар үлдэнэбди. Илалта заатагүй түйлахабди». 1943 оной июлиин 18-да С. Орешков Коммунис партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаба.

Удангүй өөрынгөө 41-дэхи гвардейскэ стрелково дивизитэй Степной фронт руу эльгээгдэбэ. Эндэшье шанга тэмсэлэй дүлэн соробхилоо. Манай разведкын мэдээсэһэнэй ёһоор, дайсад удаан саг соо тулалдахада туһатай бетон хэрэм-барилга — дот, дзодуудые Васищево гэжэ тосхон багта бүхэлһэн байгаа.

Энэ Басищево тосхонһоо холо бэшэ газарта шанга тулалдаан боложо, манай совет сэрэгшэдэй урдаһаа дайсан танкнуудые, самоледуудые, артиллери хэрэглэбэ. Хэдэн сүүдхэ соо тэрэ тулалдаан үргэлжэлжэ, гвардейскэ стрелково 41-дэхи дивизи дайсанай олон танкнуудые үгы хээ, хэдэн зуугаад фашистнар шархяа хатаагаа.

1943 оной августын 16-да фашистнууд шэнэ хүсэнүүдые нэмээжэ, айхабтар шанга буудалдаан эхилээ һэн. Тиигэбэшье, дайсад һөөргөө сухариха баатай болобо. Зүгөөр манай сэрэгшэд зарим газарта добтолго хэхэ аргагүйдэжэ, С. Орешковэй взводой гвардеецүүд түргэн добтолгоор дайсадай шэбээлһэн газар руу, урагшаа дабшаха даабари абаа. Орешковэй ударидажа ябаһан гвардеецүүд автомат, пулемедой гал дүлэн соогуур добтолон орожо, дайсадта дүтэлөөд, 25 дайсад-нохосуудые үгы хэбэ.

Тиигэһээр байтар баруун захын дзот сооһоо дайсанай пулеметчик шанга буудалга эхилжэ, манай сэрэгшэдэй харгыень хаахые оролдобо. Сэрэгшэд хэбтэшэбэ. Энэ үедэ удааржа болохогүй байгаа. Хэрбээ манайхинай аалидабал, дайсан добтолгоёо бүри шангадхажа болохо байгаа бшуу.

Взводой командир гвардиин младша лейтенант С. Орешков дайсанай һомонһоо нүхэдэйнгөө унажа байхые хараад, нэгэ бага тааруу саг оложо, сэрэгшэдтээ захиралта үгэбэ:

— Урагшаа, нүхэдүүд, миниин хойноһоо! Тэрэ хэдэн арбаад метр зайда гүйгөөд, хүндөөр шархатаад унашаба. Теэд энэ үедэ взводынь дайсанай пулемедой һомондо дахин дайрагдаба. С. Орешков улаан шуһаяа адхаһан зандаа дайсанай пулемет тээшэ мүлхибэ. Нэгэ хэдэн метр үлөөд байхада, С. Орешков бүхы шадалаараа граната шэдэжэрхибэ. Тэрэнь пулемедто хүрэбэгүй. Тиигээд С. Орешков дахин мүлхижэ, дайсанай дзодто дүтэлжэ, амбразурыень бэеэрээ хаажархиба. Иигэжэ тэрэ Александр Матросовой габьяа дабтаһан юм. Сэрэгшэд командирайнгаа габьяа хаража, пулемедой буудахаяа болиходонь, сухарилтагүй урагшаа дабшажа, олон дайсаниие үгы хээд, тэрэ бүхэлэгдэһэн газар сүлөөлһэн байна.

1943 оной октябриин 25-да гараһан фронтын газетэдэ иигэжэ бэшэгдээ һэн; «Сергей Орешковэй эрэлхэгээр наһа бараһан сагһаа хойшо хэдэн долоон хоног үнгэршэбэ. Совет арадай үнэн сэхэ, зориг ехэтэ хүбүүнэй хүдөөлүүлһэн газар холо хойномнай үлөө. Ехэ зам гаталагдаа. Зүгөөр баатар гвардеец тухай мүнхэ дурасхаал хэзээдэшье мартагдахагүй». 1943 оной декабриин 20-до СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар гвардиин младша лейтенант Орешков Сергей Николаевичта Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэ, наһа бараһан хойнонь олгогдоо һэн.

Заводой хүдэлмэришэд дайнай үедэ габшагайгаар фронтдо ошоһон нүхэдэйнгөө түлөө хүдэлэлсэдэг байгаа. Тэдэнэр хадаа Социалис Ажалай Геройнууд токарь Б. З. Поздеев, хүдэлмэришэн А. Н. Оширов, слесарьнүүдэй бригадир П. П. Милин гэгшэд болоно.

С. Н. Орешковэй нэрэ училищида, үйлсэдэ, паркда, локомотивуудта, пионерэй отрядуудта, дружинануудта үгтэнхэй.

ЛВРЗ-гэй 50 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлдэжэ байһан заводой хүдэлмэришэд дайнда ошоод, түрэл заводтоо бусаагүй нүхэдөө мартахагүй.

Д. ЦЫРЕНОВ, манай штатнабэшэ корр.

Спорт

ЭРХИМЛЭҺЭН ХОЁР

Транспортын «Локомотив», «Спартак» бүлгэмүүдэй стадионууд дээрэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Арһан бүмбэгын» шанда хүртэхын түлөө түгэсхэлэй нааданууд үнгэргэгдэбэ. Һонирхолтой энэ нааданда бага болон дунда наһатай эдиршүүлэй арбан нэгэн командын футболистнууд хабаадаба. Бага наһатайшуулай дундаһаа Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй табадахи домоуправлениин «Ровесник» команда түрүү һуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Удаадахи хоёр һуури Хэжэнгын районой «Юность», Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй хүбүүдэй командануд эзэлжэ гараа.

Дунда наһатайшуул сооһоо Улаан-Үдын түмэр замай отделениин «Космос» команда эрхимлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ээлжээтэ добтолго.

П. БУРМАКИН, авторай фото.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫН ҺОНИН

Уласхоорондын ехэ мүрысөөн Ирландиин Корке хотодо боложо, дэлхэйн 30 гаран ороной хүнгэн атледүүд хабаадаһан байна.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Олимпиадада бэлдэлгын Буряадай түбэй атлет, уласхоорондын классай спортын мастер Александр Костецкий СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, нэгэ мильдэ (1609 метр) урилдахадаа, 3 минута 59,26 секунда саг харуулжа, зургаадахи һуури эзэлбэ.

Мэдээжэ урилдаашан, СССР-эй оло дахин чемпион байһан Александр Александрович Пугачевскиин дурасхаалда зорюулагдажа, хүнгэн атлетикээр бүхэсоюзна мүрысөөн Рязань хотодо болобо. 200 гаран хүнгэн атлет энээндэ хабаадаа.

ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер Валерий Аверковэй һурагшад — спортын мастер Ирина Зайцева 800 метртэ урилдахадаа, амжалта түйлажа, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Энэ зайе тэрэ 2 минута 04,3 секунда соо гаталһан байна.

Залуушуулай дунда хүнгэн атлетикээр «Трудовые резервы» бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөн Тула хотодо үнгэргэгдэжэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Сергей Журавлев 800 метртэ урилдахадаа, илалта түйлаба — 1.55,8 минута.

Июль һарын һүүл багта Ставрополь хотодо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ тэрэ һорилго бэлдэхэл хэжэ байна.

Б. МИРОМАНОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 09.00 — «Время». 09.40 — Үглөөнэй гимнастика. 09.55 — Узбегэй гүрэнэй филармониин дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.25 — «Буратиногой выставкэ». 10.55 — И. Гайднай хүгжэм. 11.15 — Мультфильмнүүд. 11.45 — «Дьявол во плоти» (1 сери). 12.50 — Һүүлэй һонин (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Һүүлэй һонин. 15.35 — Городууд тухай баримтата фильмүүд. 16.15 — «Мэдэ, шада». 17.00 — «Малиновое варенье» — мультфильм. 17.10 — «Четыре танкиста и собака». «Кольца» (18-дахи сери).

Улаан-Үдэ. 18.10 — «Байгал». 18.20 — «Социалис оронууд. Польшо». (буряадаар). 18.40 — «Партиин шиидхэбэринүүдтэй таарaлдуулан. «Электромашина» заводто ажалай бригадна гурим болон урмашуулга хүгжөөхэ тухай». 19.10 — «Байкал».

Москва. 19.30 — «Башкириин гарай бэлэг». — баримтата телефильм. 19.45 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».**

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Барилгашан». «Хүдөөдэ барилгын индустриальна арга хэрэглэлгэ тухай».

Москва. 20.35 — «Мүнөөнэй түби дэлхэй ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн». 21.05 — «Дьявол во плоти». (2 сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Баримтата экран. 23.35 — «Холо, ойрын дуунууд». 00.20 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».**

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 09.00 — Үглөөнэй гимнастика. 09.15 — «История одного патента» — баримтата телефильм. 09.45 — «Дачники» — уран һайханай фильм. 11.25 — «Шатарай һургуули». 11.55 — Хүхюу стартнууд. 12.30 — Француз хэлэн. 1-дэхи жэлээ һурагшадта. 13.00 — Үхибүүдтэ — фильм, «Лето с Катей». (ЧССР. 3, 4, ба 5 серинүүд), 14.15 — Орел городой баянистнуудай трио наадана. 14.35 — В. Маяковскиин шүлэгүүд. 15.10 — М. Глинкын нэрэмжэтэ академическэ капеллын концерт. 15.55 — Һүүлэй һонин. 16.00—18.10 — Забһарлалга.

Москва. 18.10 — Болгар арадай хүгжэмэй концерт. 18.45

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-04605. Заказ № 169. Индекс ...